

**Eeklo – Zuidmoerstraat**

**oktober 2016**

**J. VAN NUFFEL, R. DE BRANT,**

**A. DE LOGI & N. HEYNSSENS**

**DL&H-Archeologienota**

## **Colofon**

Project  
Eeklo Zuidmoerstraat  
Archeologienota

Opdrachtgever:  
OCMW Eeklo  
Visstraat 16  
9900 Eeklo

Uitvoerder:  
De Logi & Hoorne bvba  
Canadezenlaan 1A  
9991 Adegem  
BTW BE 0845.028.465 RPR Gent  
[www.dl-h.be](http://www.dl-h.be)

DL&H Archeologienota  
© 2016 – De Logi & Hoorne bvba

Niets uit deze publicatie mag vermenigvuldigd worden, opgeslagen in geautomatiseerde gegevensbestanden en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook (digitaal, mechanisch, door fotokopie) zonder toestemming van De Logi & Hoorne bvba

## Inhoud

### DEEL 1: PRIVACY-FICHE

### DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN

5

#### HOOFDSTUK 1: BUREAUONDERZOEK

5

##### 1. Beschrijvend gedeelte

5

###### 1.1. Administratieve gegevens

5

###### 1.2. Archeologische voorkennis

7

###### 1.3. Onderzoeksopdracht

7

###### 1.3.1. Vraagstelling

7

###### 1.3.2. Randvoorwaarden

9

###### 1.3.3. Geplande werken en bodemingrepen

9

###### 1.4. Onderzoeksstrategie en methode

9

##### 2. Assessmentrapport

11

###### 2.1. Methoden, technieken en criteria

11

###### 2.2. Conservatie-assessment

11

###### 2.3. Assessment van het onderzochte gebied

12

###### 2.3.1. Geografische beschrijving

12

###### 2.3.1.1. Ligging

12

###### 2.3.1.2. Geologie

12

###### 2.3.1.3. Aardkunde

15

###### 2.3.1.4. Bodemerosie

17

###### 2.3.1.5. Bodemgebruik

17

###### 2.3.1.6. Digitaal hoogtemodel Vlaanderen

17

###### 2.3.2. Archeologische voorkennis en historische beschrijving

17

###### 2.3.2.1. Archeologische voorkennis

17

###### 2.3.2.2. Historische kaarten en kadasterplannen

24

###### 2.3.2.3. Toponymie en literatuur

24

###### 2.3.2.4. Orthofoto's en luchtfoto's

26

###### 2.3.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

26

###### 2.3.4. Interpretatie aan- of afwezigheid archeologische sporen

28

###### 2.3.5. Synthese

28

###### 2.3.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek

30

###### 2.3.7. Samenvatting onderzoek voor gespecialiseerd publiek

31

###### 2.3.8. Samenvatting onderzoek voor niet-gespecialiseerd publiek

31

##### 3. Bibliografie

32

##### 4. Bijlagen

34

###### 4.1. Lijst van plannen en kaarten

34

---

DEEL 3: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN	35
1. Gemotiveerd advies voor het al dan niet moeten nemen van maatregelen	35
1.1. Volledigheid uitgevoerde onderzoek	35
1.2. Impactbepaling	35
1.3. Bepaling van de maatregelen	37
2. Bijlagen	38
2.1. Lijst van plannen en kaarten	38

## DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN

### HOOFDSTUK 1: BUREAUONDERZOEK

#### 1. Beschrijvend gedeelte

##### 1.1. Administratieve gegevens

Projectcode bureauonderzoek:	2016J99
Sitecode:	EEK-ZUI-16
Nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan:	Niet van toepassing
Erkende archeoloog:	De Logi & Horne bvba OE/ERK/Archeoloog/2015/00052
Locatie projectgebied:	Eeklo (Oost-Vlaanderen), Zuidmoerstraat 136
Bounding box (Lambert 72):	punt 1: X: 93922,8; Y: 208301,5 punt 2: X: 93994,9; Y: 208214,2
Oppervlakte:	3275mm <sup>2</sup>
Kadaster:	Eeklo, Afdeling 2, Sectie E, perceel 1002V3
Termijn bureauonderzoek:	14 tot 21 oktober 2016
Thesauri Inventaris Onroerend Erfgoed:	Bureauonderzoek
Verstoorde zones:	Het projectgebied bevat geen gekende verstoorde zones of zones waar geen archeologie te verwachten is
Kadasterkaart:	figuur 1
Topografische kaart:	figuur 2
Overzichtsplan verstoorde zones:	figuur 3



## 1.2. Archeologische voorkennis

Binnen het projectgebied langs Zuidmoerstraat 136 in Eeklo zijn geen archeologische ingrepen of vaststellingen gedaan. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (zie *infra*).

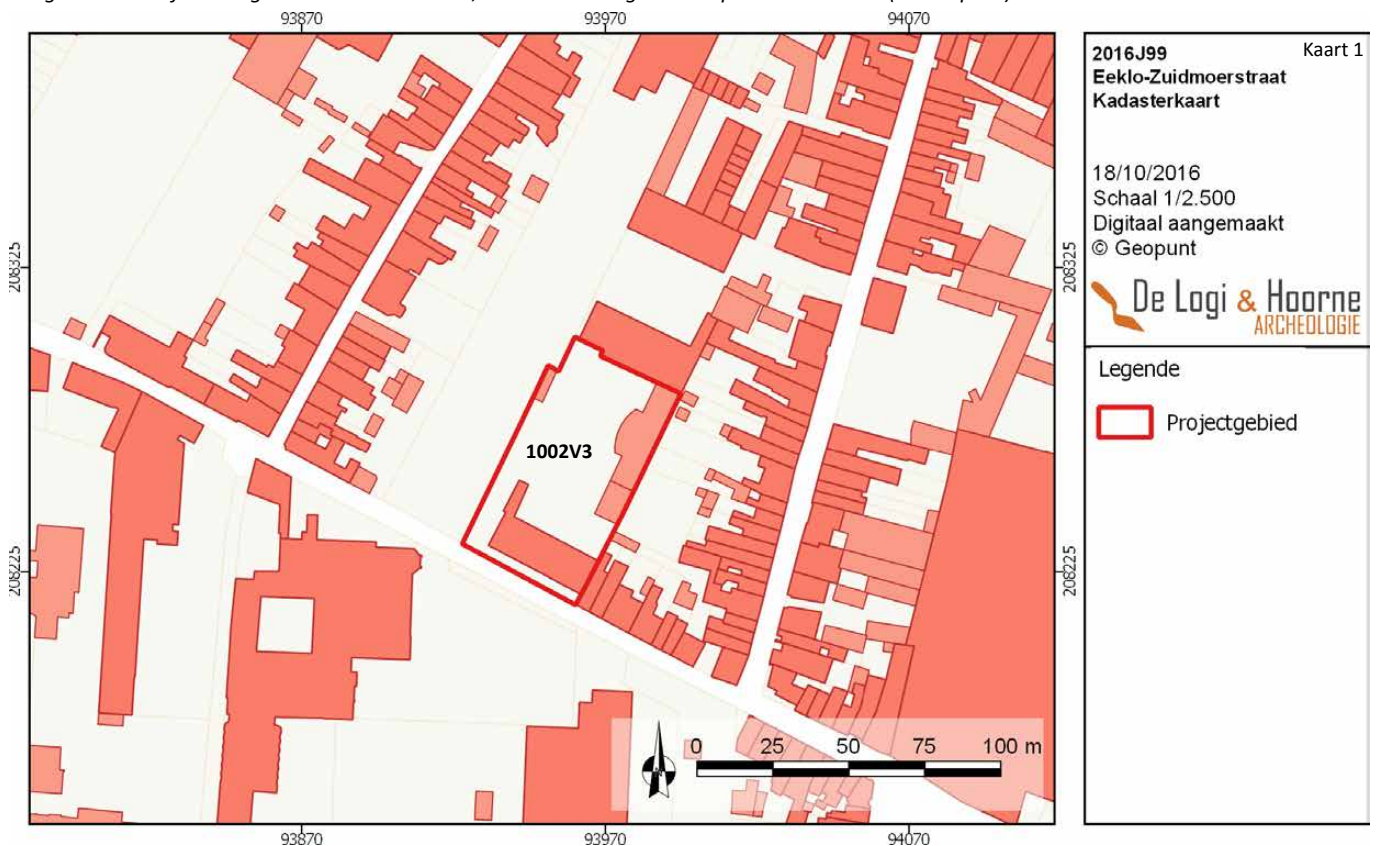
## 1.3. Onderzoekopdracht

### 1.3.1. Vraagstelling

Dit bureauonderzoek heeft als doel het archeologisch potentieel van het projectgebied van 3275m<sup>2</sup> groot langs de Zuidmoerstraat 136 in Eeklo door middel van literaire en cartografische bronnen in te schatten. Op basis van deze bronnen moet afgewogen kunnen worden of verdere maatregelen in het kader van het archeologisch vooronderzoek nodig zijn, en welke deze zijn. Uiteindelijk moet dit bijdragen aan de finale afweging of voor een (deel van) het projectgebied al dan niet verdergezet onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving noodzakelijk is, en of er mogelijkheden tot behoud *in situ* bestaan, en wat hiervoor de voorwaarden en vereisten zijn. Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Zo neen, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Zo ja, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de landschapshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?
- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?

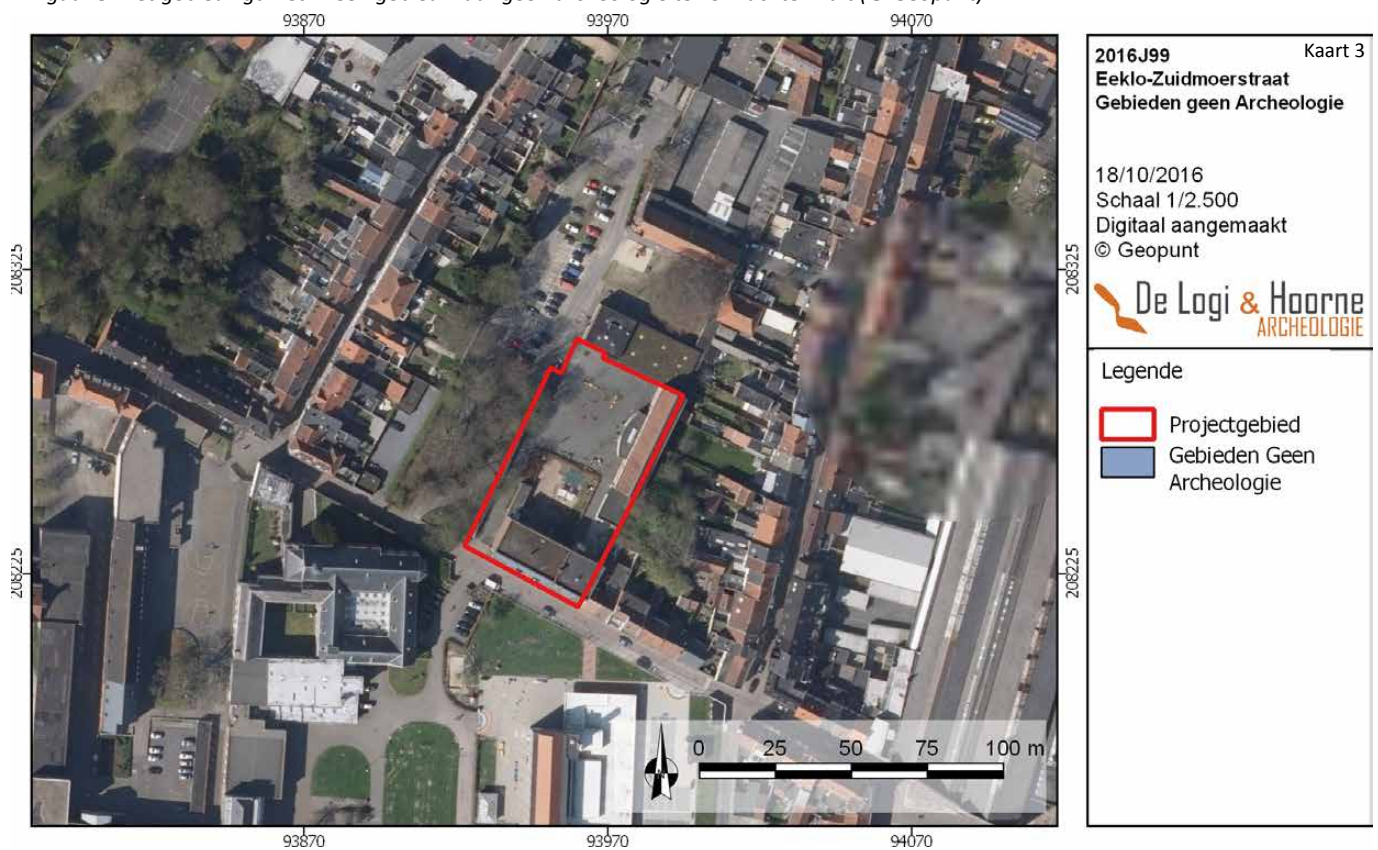
Figuur 1: Een afbeelding van de kadasterkaart, met aanduiding van het perceelsnummer (© Geopunt)





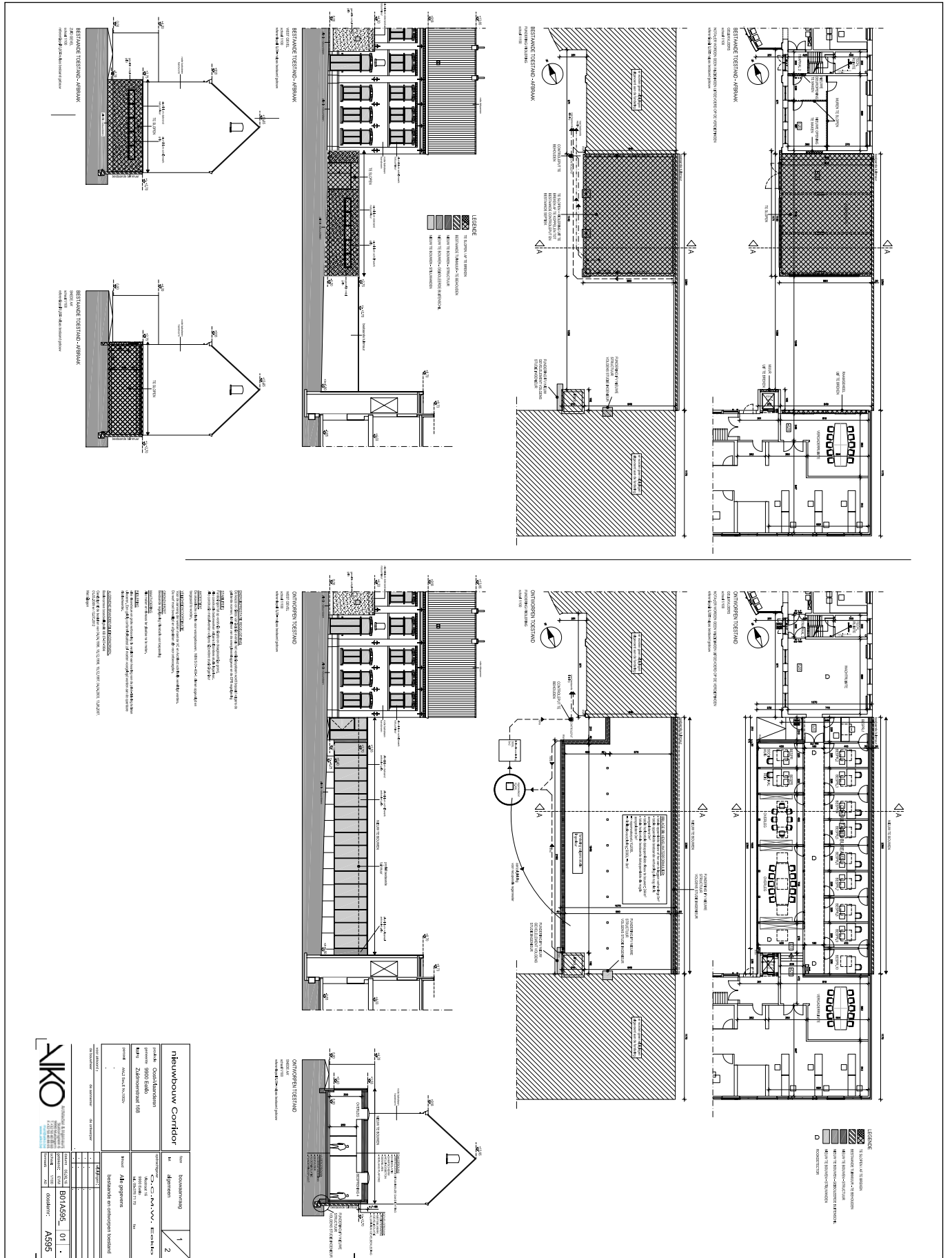
Figuur 2: Het projectgebied geprojecteerd op een topografische kaart (© NGI)

Figuur 3: Het gebied ligt niet in een gebied waar geen archeologie te verwachten valt (© Geopunt)









Figuur 5: Enkele doorsnedes van de geplande bouwwerken binnen het onderzoeksgebied (© Aiko)

Gegevens over aardkunde en geologie zijn geraadpleegd via de webservices van DOV Vlaanderen. Hoogtemodellen, orthografische foto's, historische kaarten en de bodemerosiekaart werden nagegaan via de webservices van Geopunt. De topografische kaart is via de website van het NGI geconsulteerd. Gegevens over de gekende erfgoedwaarde van het projectgebied werden geraadpleegd via het geoportaal en de Centrale Archeologische Inventaris. Een bestand met de afbakening van het projectgebied en de verschillende percelen, alsook de te realiseren plannen werd ter beschikking gesteld door de opdrachtgever. In het kader van de veiligheid werden de KLIP-plannen aangevraagd om zicht te krijgen op de aanwezige kabel- en nutsvoorzieningen binnen het plangebied. Alle digitale — en waar mogelijk ook analoge — onderzoeksdocumenten zijn binnen een GIS-omgeving geïntegreerd, vergeleken en bestudeerd.

Het aardkundige luik van het bureauonderzoek werd uitgevoerd door Raphael De Brant. Het meest relevante kaartmateriaal is onderzocht om de interpretatie van het gebied staven. Dit betreft voornamelijk de tertiair en quartair geologische kaart, de bodemkaart en het digitaal hoogtemodel. Aanvullend werd gebruik gemaakt van het boek 'Geologie van Vlaanderen' (BORREMANS 2015). Ook de landschappelijke boringen die in het verleden op en rond het terrein gebeurden, werden in het onderzoek geïncorporeerd. Tijdens het bureauonderzoek is een analyse gemaakt van de bodemsoorten en hun verwachtingsgebied. Daarnaast werd onderzocht waar mogelijk afgedekte bodems, podzolen en/of restanten uit de prehistorie of jongere periodes kunnen verwacht worden.

Jana Van Nuffel verzorgde het historische luik van het onderzoek, dat de studie van de kaart van Ferraris (1777), de atlas der Buurtwegen (circa 1840), de Poppkaart (1842-1879) en de topografische kaart Vandermaelen (1846-1854) omvatte. Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18<sup>de</sup> eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Het gekende erfgoed en archeologisch onderzoek van het onderzoeksgebied en zijn omgeving werd via het Geoportaal Onroerend Erfgoed en de Centrale Archeologische Inventaris opgezocht. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur. Daarnaast is gebruik gemaakt van bronnen over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid en zijn opgelijst in de bibliografie. Jana Van Nuffel bundelde alle data in GIS en vatte de gegevens samen in deze archeologienota.

## 2. Assessmentrapport

### 2.1. Methoden, technieken en criteria

Dit assessmentrapport omvat alle informatie afkomstig uit het bureauonderzoek: dit zijn al de relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal en bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Vanuit deze assessment van het plangebied moet een goede motivering mogelijk zijn over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen maatregelen.

Een waardevol assessment van het archeologisch potentieel van een projectgebied op basis van een bureauonderzoek is enkel mogelijk indien de bronnen voldoende en afdoende relevante gegevens opleveren. Bij afwezigheid of onvoldoende data zijn bijkomende maatregelen nodig om tot een correcte inschatting voor het projectgebied te komen.

### 2.2. Conservatie-assessment

Alle aangemaakte gegevens — dit omvat deze archeologienota, de foto's, de figuren, de lijsten, de plannen kaarten en lagen in GIS — worden digitaal bewaard op minstens twee individuele dragers zodat ze bij vernietiging van één drager niet verloren zijn. Aangezien in deze fase van het vooronderzoek geen vondsten of stalen ingezameld worden is een conservatie-assessment voor deze categorieën op dit moment niet aan de orde.

## 2.3. Assessment van het onderzochte gebied

### 2.3.1. Geografische beschrijving

In dit onderdeel van het assessmentrapport wordt het projectgebied ruimtelijk gesitueerd met aandacht voor zijn topografische en landschappelijke inplanting, en zijn bodemkundige, geologische en geomorfologische eigenschappen.

#### 2.3.1.1. LIGGING

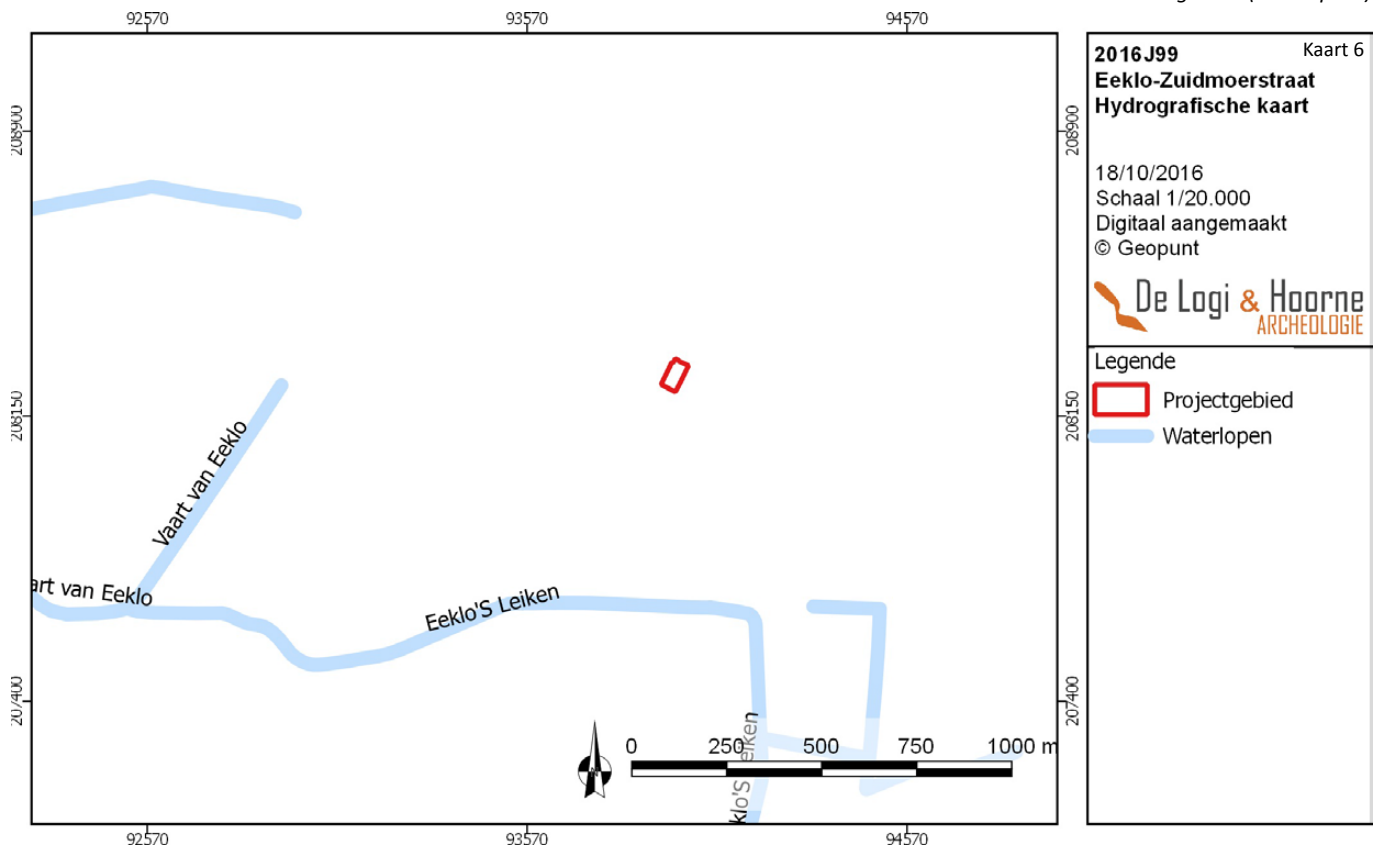
Het projectgebied bevindt zich op perceel 1002V3 van afdeling 2, sectie E van het kadaster van de stad Eeklo en is gelegen op een NO-ZW georiënteerd rechthoekig terrein. Het perceel situeert zich, aan de noordelijke kant van de Zuidmoerstraat ter hoogte van huisnummer 136, zo'n 250m ten zuidoosten van de huidige kerk. Het terrein beslaat een totale oppervlakte van 3275m<sup>2</sup> en is gelegen in het huidig stedelijk gebied met een hoge bebouwingsdensiteit. Binnen het plangebied bevinden er zich geen beken of waterlopen.

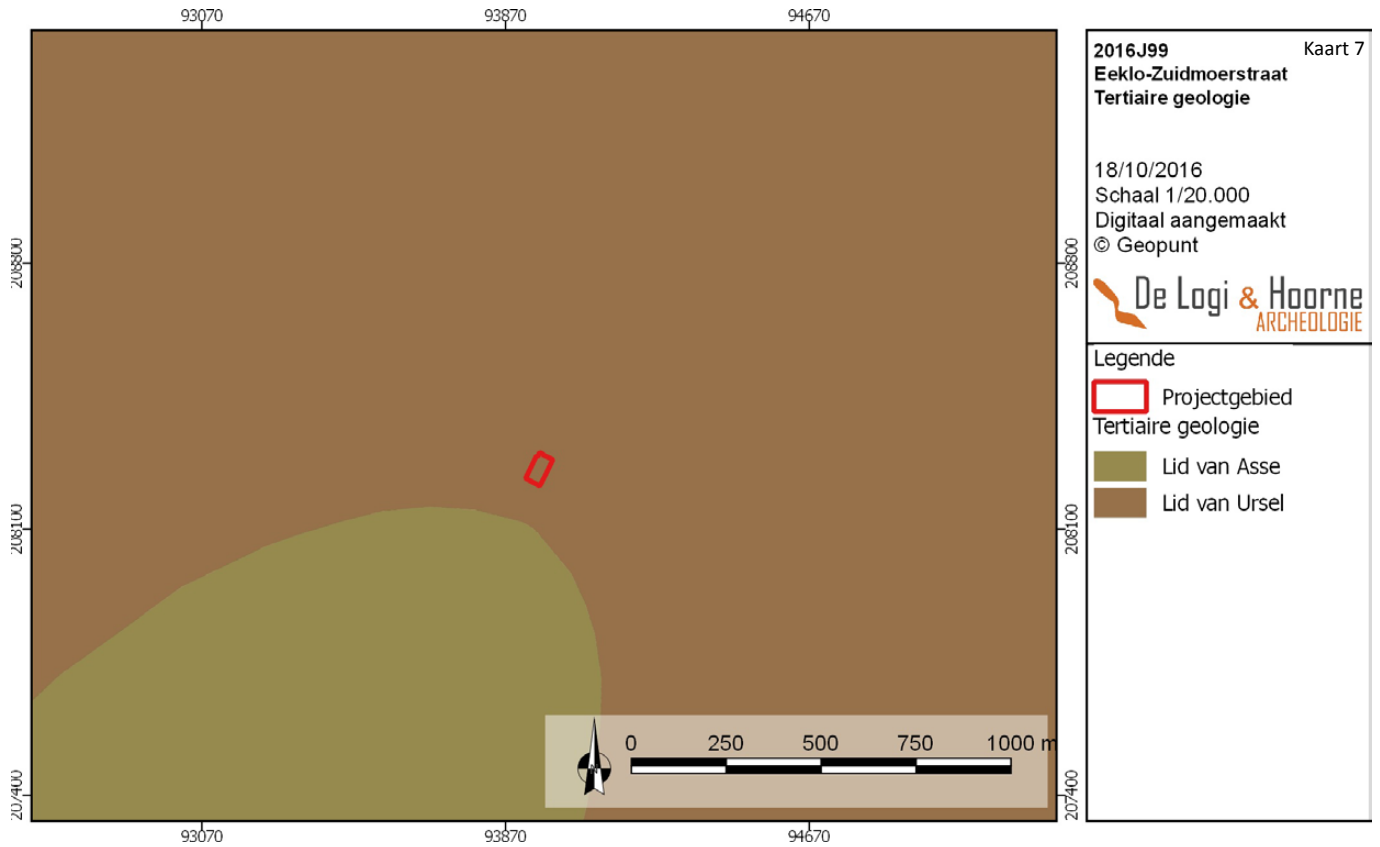
#### 2.3.1.2. GEOLOGIE

Geologisch gezien bevindt het projectgebied zich in de Vlaamse Vallei. Deze Vlaamse Vallei erodeerde zich sinds het droogvallen van Noord-België aan het eind van het tertiair, rond 2,58 miljoen jaar geleden, een weg door de marien afgezette tertiaire substraten. Dit gebeurde als gevolg van de quartaire klimaatschommelingen in verschillende fasen van erosie en sedimentatie waarbij vroeg- en midden-pleistocene interfluviale en dalwand-terrassen werden gevormd. De diepste uitsnijdingen werden bereikt gedurende het begin van het eemiaan (130.000 tot 115.000 jaar geleden), toen de zee de reeds in het saaliaan (370.000 tot 130.000 jaar geleden) diep uitgeschuurde Vlaamse Vallei binnendrong. Zo ontstond de Golf van Gent, een groot estuarium waarin de aanwezige quartaire afzettingen door de intense getijdenstromingen grotendeels werden opgeruimd en de Vlaamse Vallei zich plaatselijk nog dieper in de tertiaire substraten kon insnijden (BORREMANS 2015: 211-221).

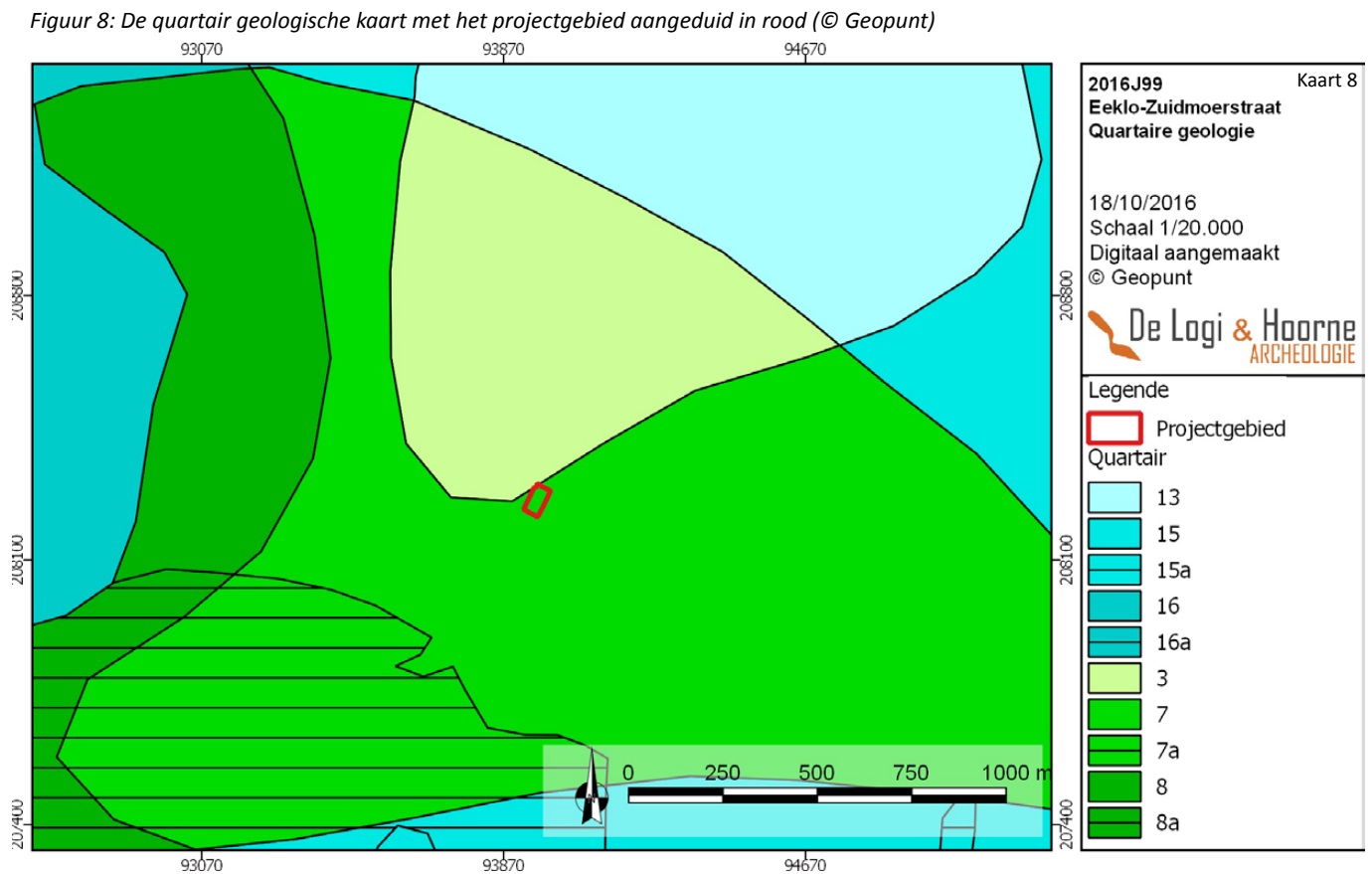
Ter hoogte van het projectgebied werd zo het Lid van Ursel aangesneden. Het Lid van Ursel behoort tot de Formatie van Maldegem en bestaat uit een homogene grijsblauwe tot blauwe klei tot zware klei die werd afgezet in het midden-eoceen (41,2 tot 37,8 miljoen jaar geleden) (JACOBS 2015: 143-146). De tertiaire afzettingen bevinden zich op een diepte tussen 22,75m en 23,81m onder het maaiveld (-15m TAW).

Figuur 6: Het projectgebied met de waterlopen aangeduid (© Geopunt)





Figuur 7: Het projectgebied afgebeeld op de tertiair geologische kaart (© Geopunt)



Figuur 8: De quartair geologische kaart met het projectgebied aangeduid in rood (© Geopunt)

Na de erosieve fase van het vroeg-eemiaan volgde een afzettingsfase waarbij een glimmerhoudende, sterk kalkhoudende zware leem bezonk in grote overstromingsvlakten rond meanderende geulen in de diepere delen van de Vlaamse Vallei. Deze afzetting staat bekend als de Formatie van Oostwinkel en rust meestal rechtstreeks op het tertiaire substraat (BORREMANS 2015: 216).

Gedurende het vroeg-weichseliaan daalde de zeespiegel en heerste een koud klimaat zonder permafrost waardoor de rivieren zich opnieuw diep in de Vlaamse Vallei uitschuurden waarbij de oudere sedimenten deels werden opgeruimd. Nadien werd de Vlaamse Vallei in verschillende fasen vooral opgevuld met fluvioperiglaciale pakketten (BORREMANS 2015: 216-217).

Een van de laatste grote opvullingsfasen vond plaats in het vroeg-pleniglaciaal (74.000 tot 55.000 jaar geleden), toen vlechtende rivieren door permafrost nauwelijks konden insnijden maar wel grote hoeveelheden sediment afzetten dat door gebrek aan vegetatie massaal met het smeltwater meekwam. Deze fluvioperiglaciale afzettingen bestaan voornamelijk uit geërodeerd tertiair materiaal en behoren tot het Lid van Oostakker en het Lid van Ede (BORREMANS 2015: 217-218).

In de zeer koude periode van het laat-pleniglaciaal (29.000 tot 13.000 jaar geleden) was de rivierwerking en vegetatie zeer beperkt waardoor transversaal op de overheersende noord- tot noordwestelijke winden dekzandruggen ontstonden in de laag gelegen en met zand opgevulde Vlaamse Vallei. Onder andere de dekzandrug tussen Stekene en Maldegem werd in deze periode gevormd. Deze dekzandrug damde de Vlaamse Vallei af waardoor het afvoersysteem niet meer in noordelijke richting naar de Vallei van Oostende afwaterde maar oostelijk moest afbuigen om via het doorbraakdal van Hoboken de Beneden-Schelde te bereiken (BORREMANS 2015: 219).

Het projectgebied bevindt zich in het dekzandruggencomplex van Maldegem, een onderdeel van het grote oost-west strekkende dekzandruggencomplex Maldegem – Stekene. De doorsnede van deze ruggen is asymmetrisch: de zuidkant van deze dekzandrug is vrij uitgesproken en domineert, in de regio van het projectgebied, de depressiegordel van Waarschoot, die zich hier ten zuiden van de dekzandrug bevindt, de noordflank van de dekzandrug loop geleidelijk af naar het Vlaklandschap van Eeklo (DE MOOR & VAN DE VELDE 1995: 5-6).

Het dekzandrugcomplex ontstond door tardiglaciale lokale eolische activiteit. Hierbij werd, in de zeer koude periode van het laat-Pleniglaciaal, zand van de fluvioperiglaciale opvulling van de Vlaamse Vallei vanuit het noorden met de wind meegevoerd en afgezet als een transversale rugzone (DE MOOR & VAN DE VELDE 1995: 5-6; BORREMANS 2015: 219).

Ten zuiden van het dekzandruggencomplex ligt de depressiegordel van Waarschoot. Deze oost-west georiënteerde zone bestaat uit een serie onregelmatige langwerpige komvormige depressies die van elkaar gescheiden worden door lage ruggen. Ze zijn moerassig van aard en moeten kunstmatig ontwaterd worden. De hoogte van dit gebied ligt tussen de 6 en 7m TAW. Onder andere de Pokmoer, de Leikant en de depressie van Assebroek behoren tot deze depressiegordel (DE MOOR & VAN DE VELDE 1994: 6).

Ten noorden van het dekzandruggencomplex bevindt zich het Vlaklandschap van Eeklo. Dit gebied wordt genetisch gezien beschouwd als een tardiglaciale deflatiezone vanwaar een gedeelte van de zandaanvoer naar de zuidelijker gelegen dekzandrug gebeurd is (DE MOOR *et al.* 1995: 5). Het vlaklandschap is een vlakke en zandige oost-west zone die zich grosso modo uitstrekt tussen Zelzate in het oosten en Brugge in het westen. Het vlakke landschap wordt verstoord door lange lage microruggen met een oost-west oriëntatie. Die hebben een breedte tussen 100 en 500 meter reiken tot maximaal 2m boven de rest van het landschap dat door de hoge grondwaterstand zeer moerassig kan zijn (DE MOOR & VAN DE VELDE 1994; HEYSE 1979).

Zowel in de depressiegordel van Waarschoot als in het Vlaklandschap van Eeklo verwijzen toponiemen naar de aanwezigheid van veen en de ontginning ervan (Pokmoer, Moerstraat, Moershoofdeweg,...). Ten noorden van Eeklo, in het vlaklandschap, wordt de aanwezigheid van veen en veenontginning betwist. De woeste gronden die er in de middeleeuwen voorkwamen zouden niet ontstaan zijn als restgronden na veenontginning maar door een intensieve

ontbossing die plaatsgreep omdat de gronden er te arm waren voor permanent gebruik als akkerland. Er werden in deze zone immers geen restanten van veenontginning teruggevonden. De veengebieden bevinden zich noordelijker, ter hoogte van Aardenburg in Zeeuws Vlaanderen (VERHOEVE *et al.* 2006).

Ten zuiden van Eeklo, in de Pokmoere is de situatie anders: hier werd vastgesteld dat de bodem wel sterk vergraven is en dat heel wat sediment van de oorspronkelijke laatglaciale plas is verdwenen. Naast het veen werd ook gyttja, het bodemsediment van dit paleomeer, ontgonnen als kalkrijke grondverbeteraar voor de zure zandgrond (VERHOEVE *et al.* 2006).

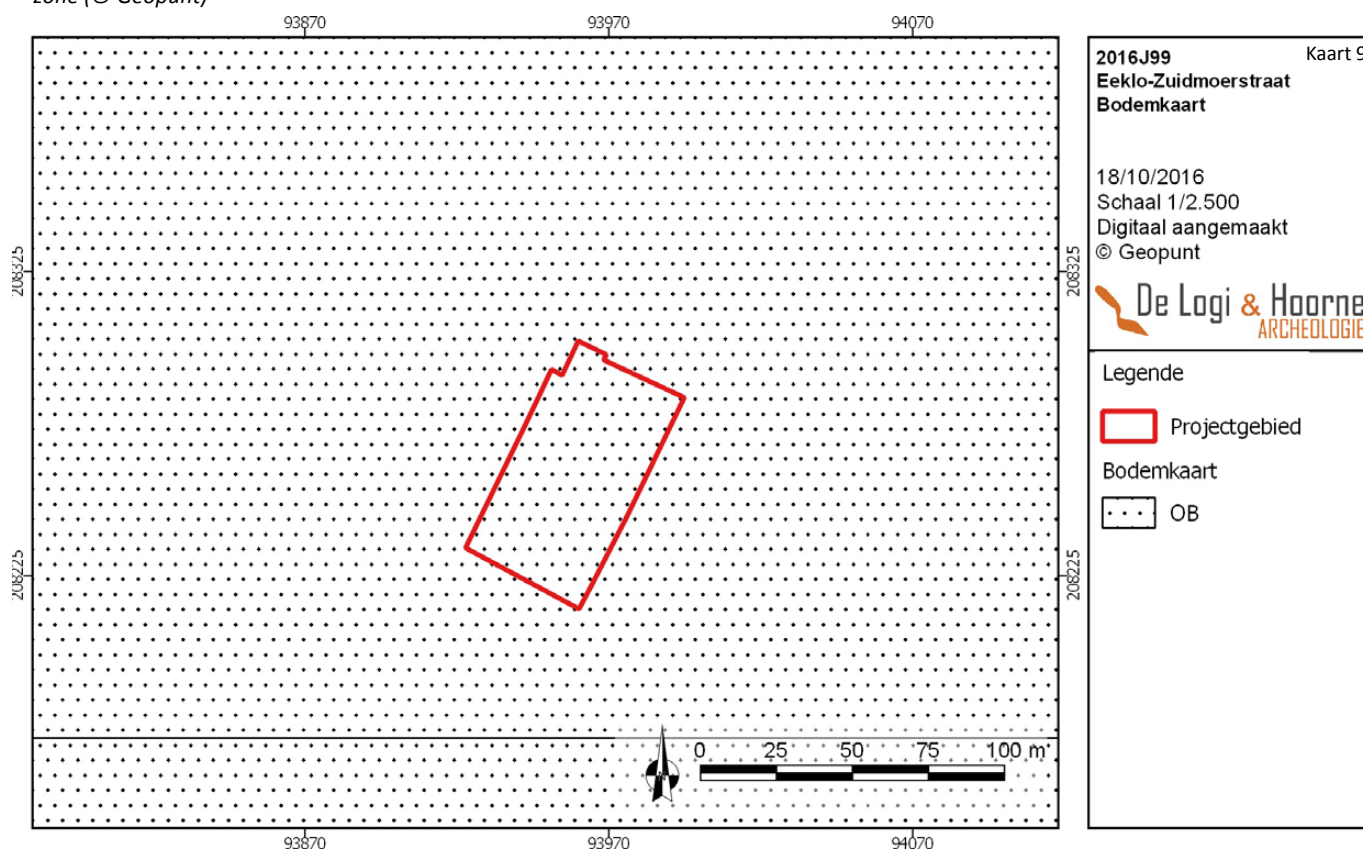
Tijdens het laat-glaciaal (13.000 tot 10.000 jaar geleden) verbeterde het klimaat, op enkele koude fasen na, waarbij de permafrost verdween terwijl de zeespiegel nog relatief laag lag. Hierdoor ontstonden meanderende rivieren die zich verticaal insneden en valleien vormden. Het oppervlak van de weichseliaanafzettingen werd hierbij tot laagterras in reliëf gesteld. Deze paleovalleien werden opgevuld met alluviale afzettingen en zijn vandaag niet meer zichtbaar in het landschap (BOGEMANS 2007: 23; BORREMANS 2015: 219). In deze periode werden op de dekzandrug lokaal eolische rivierduinen afgezet die in het Holoceen werden herwerkt tot stuifzandduinen.

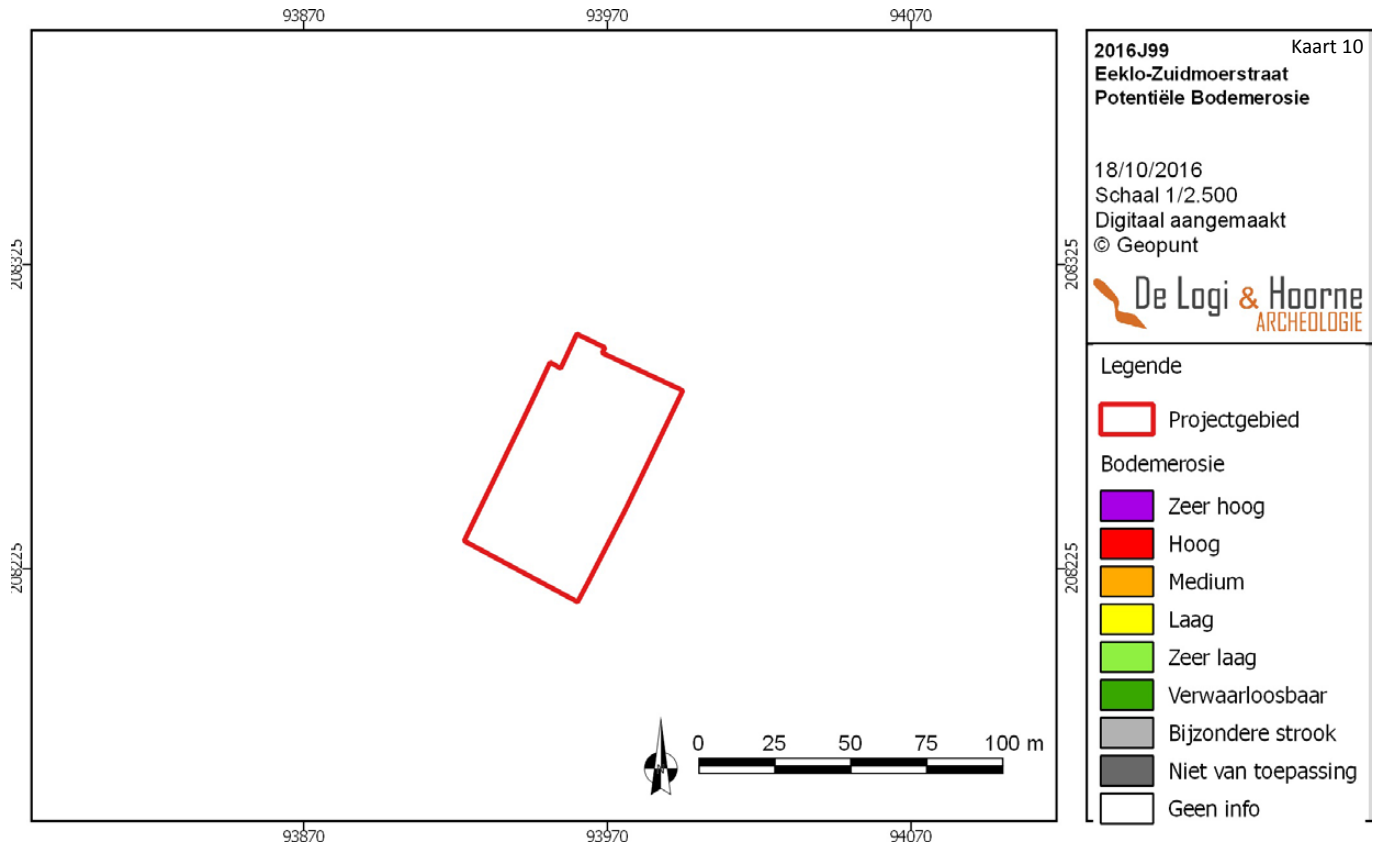
Op de quartairgeologische kaart staat het projectgebied aangeduid als type 7. Dit impliceert dat onder de fluvioperiglaciale weichseliaanafzetting nog een restant fluviatiele afzetting uit het saaliaan aanwezig is. Op de fluvioperiglaciale weichseliaanafzetting bevindt zich een eolisch aangevoerd dekzandpakket, de dekzandrug Maldegem-Stekene. Het nabij gelegen type 3 is gelijkaardig maar hier ontbreekt de saaliaanafzetting aan de basis.

### 2.3.1.3. AARDKUNDE

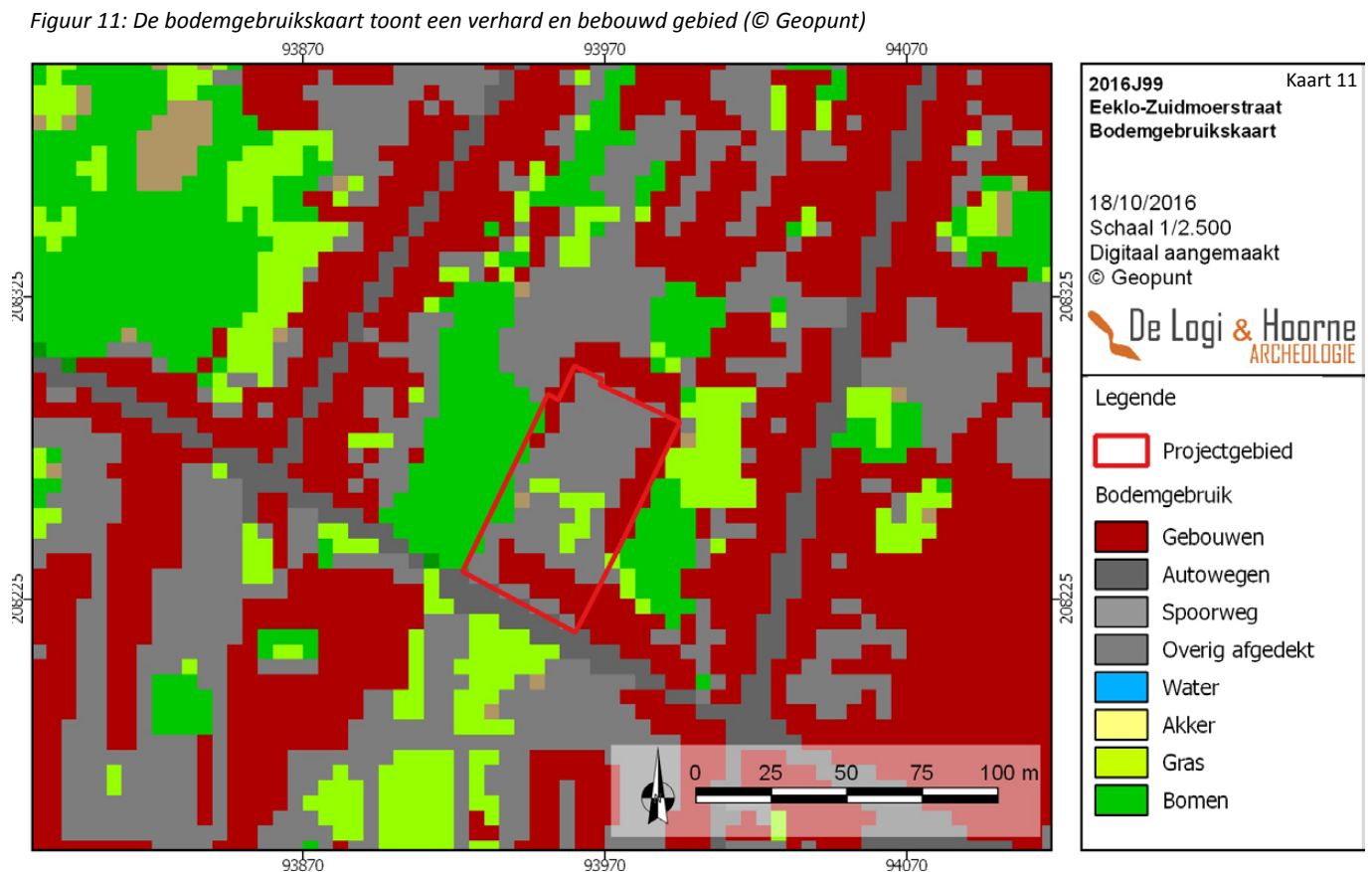
Op de bodemkaart staat het projectgebied gekarteerd al bebouwde zone (OB). In de buurt bevindt zich een matig natte zandbodem met een verbrokkelde podzol B-horizont die werd opgenomen in de bouwvoor (ZdP). Op de dekzandrug komen vaak podzolen voor, deze zijn echter vaak door antropogene activiteit aangetast door ze met plaggen af te dekken of door ze mechanisch te breken. Binnen het projectgebied kan redelijkerwijs een dergelijke postpodzolbodem verwacht worden. Over de bewaringstoestand kan aan de hand van de beschikbare gegevens geen uitspraak gedaan worden.

Figuur 9: Het plangebied ligt volledig in een bebouwde zone (© Geopunt)





Figuur 10: Het projectgebied is niet gekarteerd op de bodemerosiekaart (© Geopunt)



Figuur 11: De bodemgebruikskaat toont een verhard en bebouwd gebied (© Geopunt)



#### 2.3.1.4. BODEMEROSIE

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een stadskern en is niet gekarteerd op de bodemerosiekaart uit 2016. De gronden in de ruime omgeving hebben een verwaarloosbaar risico op bodemerosie.

#### 2.3.1.5. BODEMGEBRUIK

Op de bodemgebruikskarta staat het projectgebied gekarteerd als bebouwd met een afgedekte zone en gras. Concreet is het onderzoeksgebied in gebruik als welzijns-campus van het OCMW van Eeklo met enkele gebouwen. De tussenliggende ruimte wordt ingenomen door een geplaveide koer en een gedeelte met beplanting.

#### 2.3.1.6. DIGITAAL HOOGTEMODEL VLAANDEREN

Het projectgebied is gelegen op de zuidflank van de zandrug Maldegem-Stekene op een terrein dat afloopt in zuidzuidwestelijke richting naar het Eeklo's Leiken. De zandrug ligt op ongeveer 9 à 10m TAW, de zuidelijker gelegen depressiegordel van Waarschoot op 6 à 7m TAW. Het projectgebied zelf bevindt zich tussen 7,75m TAW en 8,81m TAW.

### 2.3.2. Archeologische voorkennis en historische beschrijving

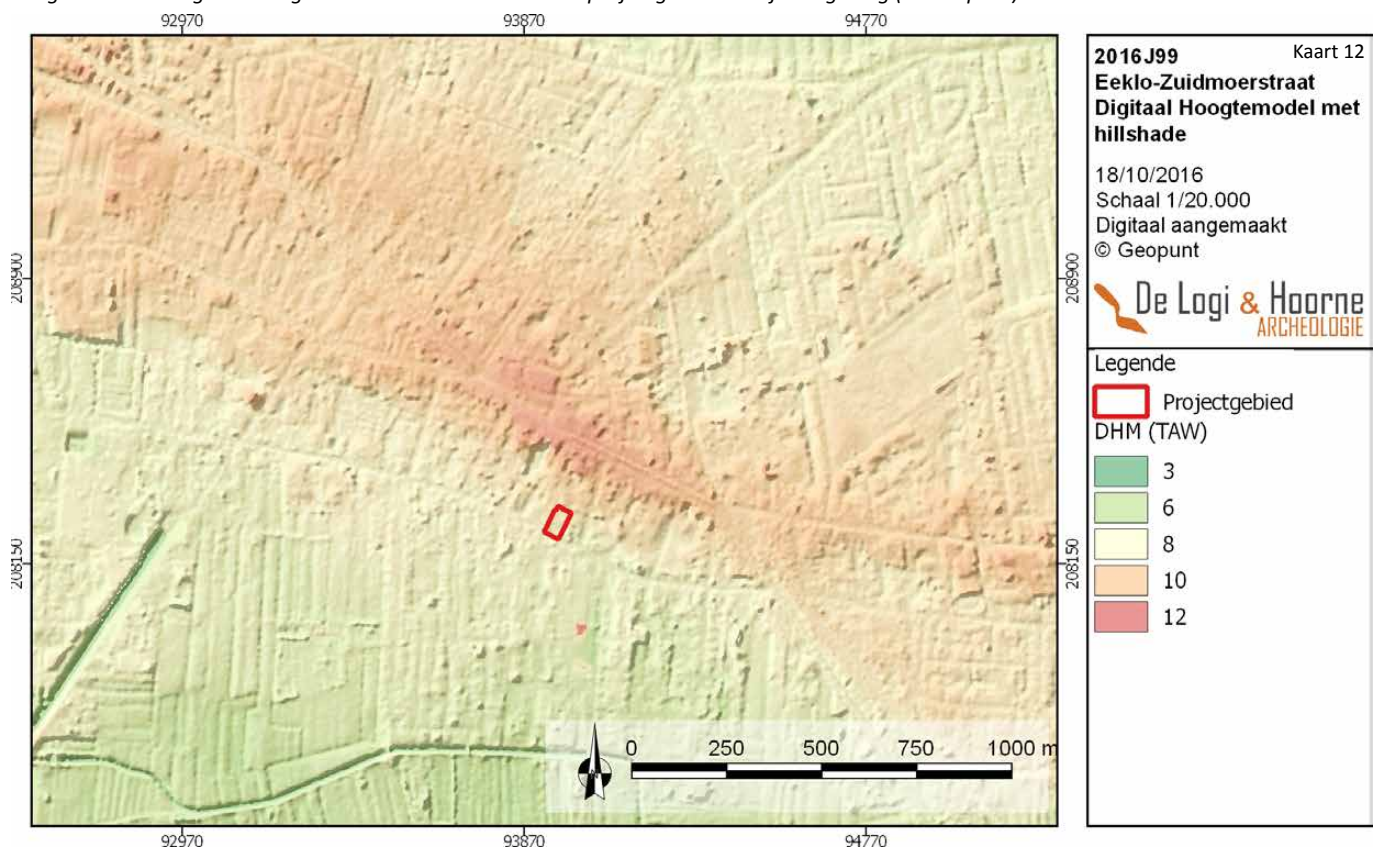
Behalve informatie over de ligging en de ondergrond zijn gegevens uit geschiedkundige literatuur en oude kaarten en de reeds gekende archeologische vaststellingen voor het plangebied en zijn nabije omgeving van groot belang voor het maken van een goede assessment.

#### 2.3.2.1. ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

Binnen de grenzen van het projectgebied zelf werd tot op heden geen archeologische vaststellingen gedaan. In de nabije omgeving werden in het verleden wel enkele archeologische sites aangetroffen en onderzocht.

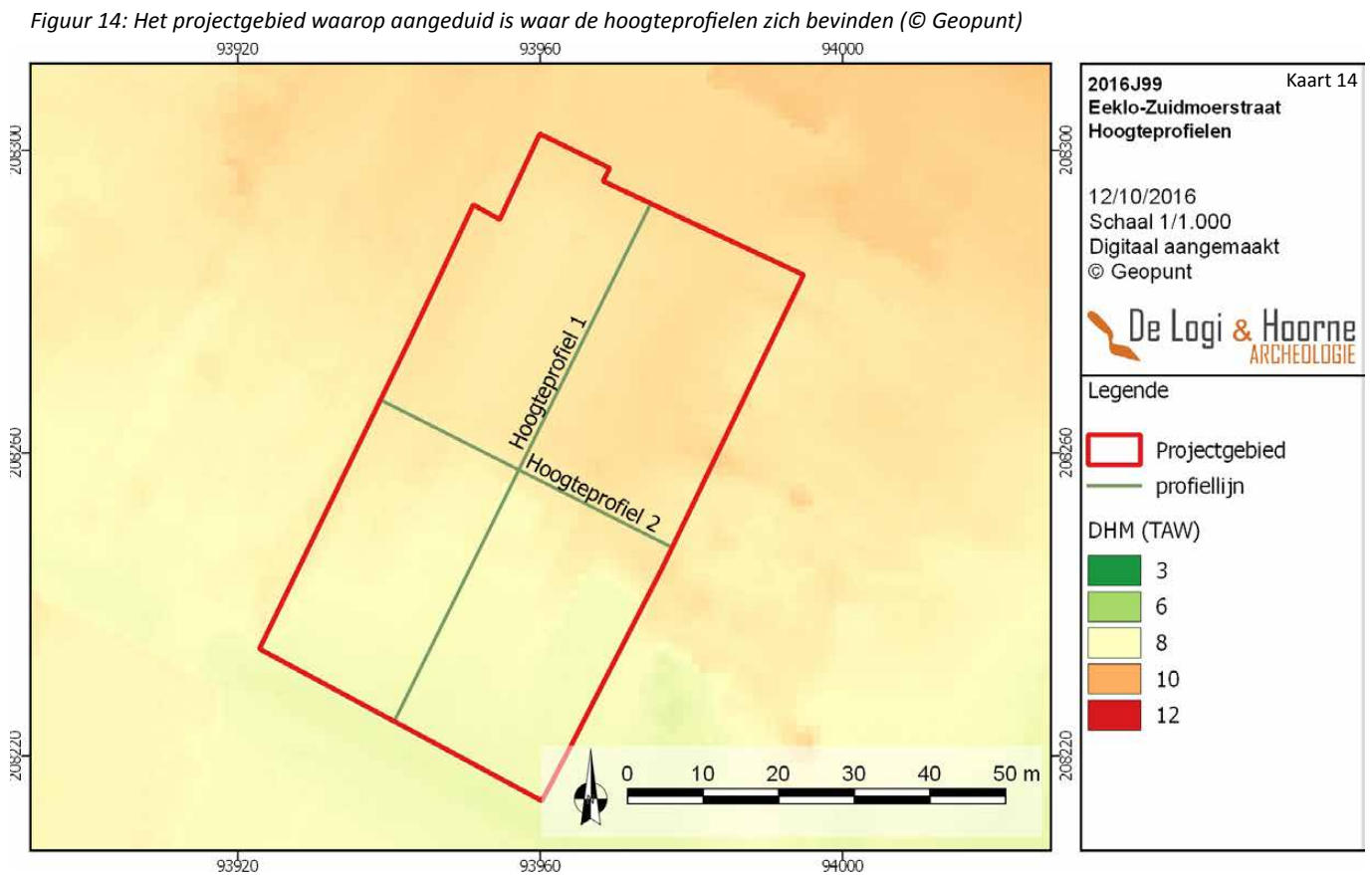
De stadskern van Eeklo is net als vele andere steden in Vlaanderen, ingekleurd als archeologische zone. Deze zone omsluit de historische stadskern van Eeklo, zoals die gekend is op de historische kaarten van Pourbus (1562) en Ferraris (1771-1778) en het gereduceerd kadaster van 1851.

Figuur 12: Een digitaal hoogtemodel en hillshade van het projectgebied en zijn omgeving (© Geopunt)

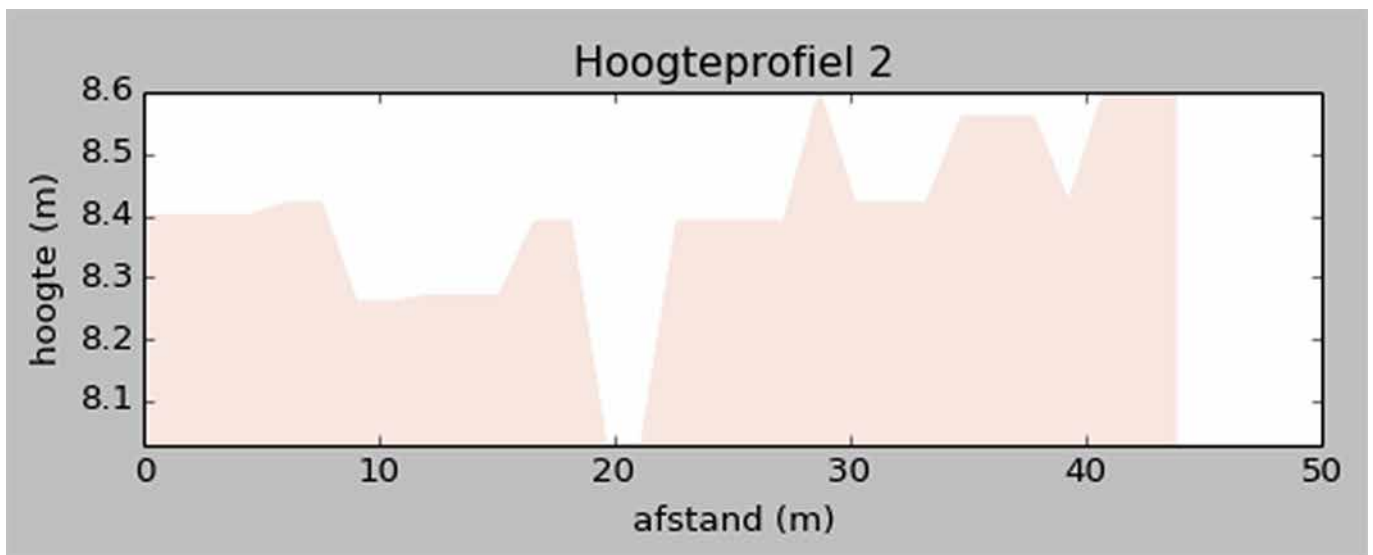
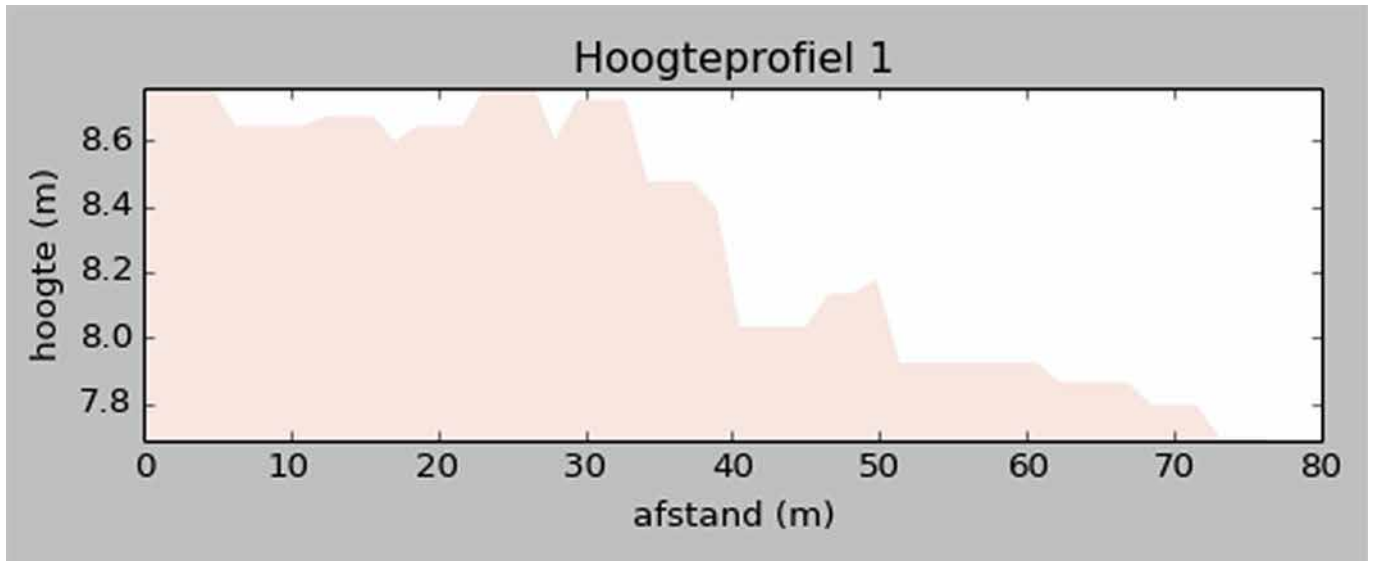




Figuur 13: Een detail van het digitaal hoogtemodel ter hoogte van het projectgebied (© Geopunt)



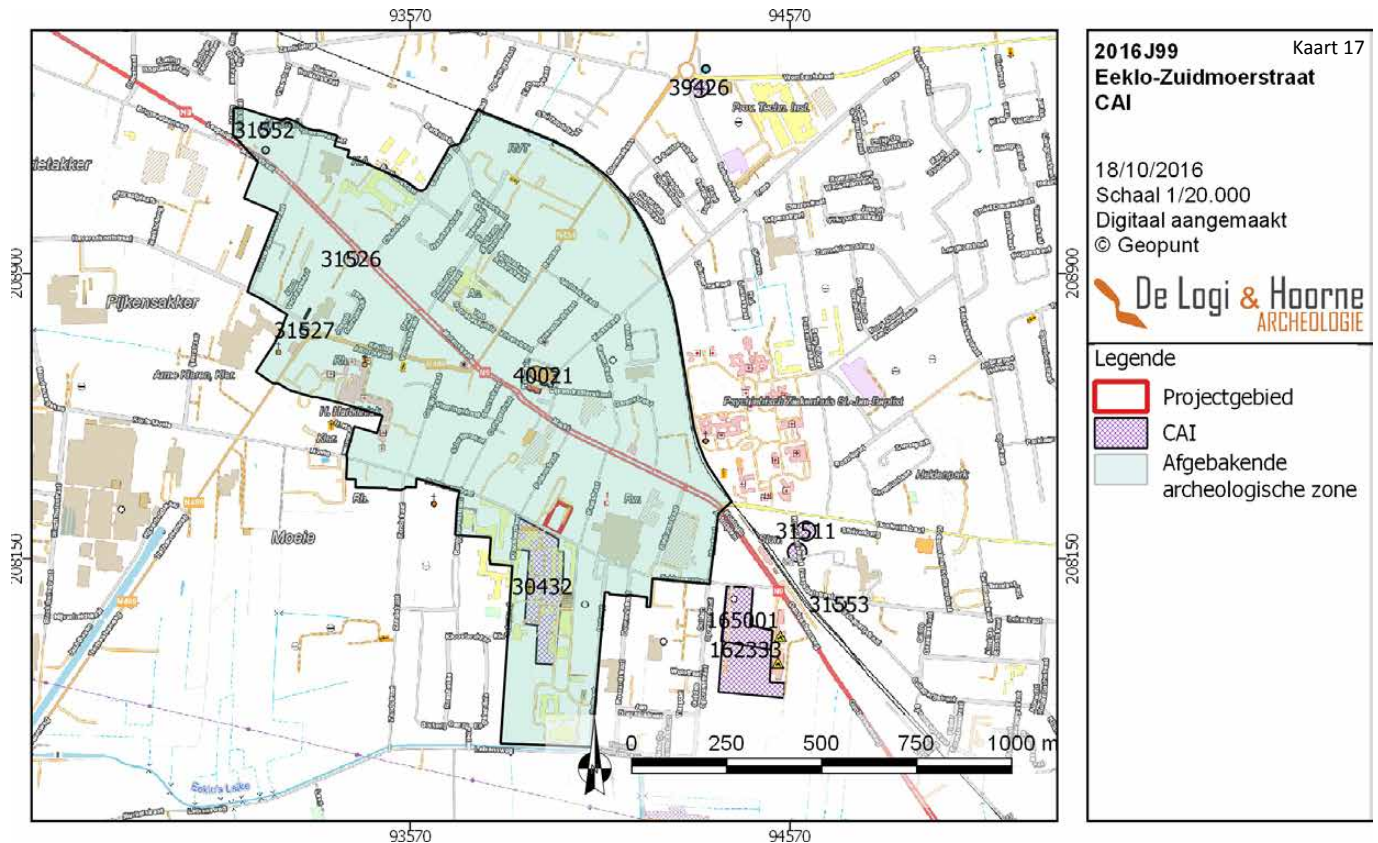
Figuur 14: Het projectgebied waarop aangeduid is waar de hoogteprofielen zich bevinden (© Geopunt)



Figuren 15 en 16: De hoogteprofielen door het projectgebied (© Geopunt)

Gezien Eeklo nooit stadsmuren heeft gehad werden andere afbakeningsgrenzen gebruikt, zoals een weg of perceelsgrens. In het noorden en noordoosten is de archeologische zone afgebakend door de oude spoorlijn, nu de museumlijn, in het zuidoosten, aan de overzijde van de Stationstraat door de Visstraat en de Zuidmoerstraat, in het zuiden door enkele percelen tot aan de Dullaert, die samen met de Leikensweg en de Kloosterdreef het domein van het Onze-Lieve-vrouw-Ten Doornklooster afluïkt, om dan in de rest van het zuiden en het zuidwesten vooral via perceelsgrenzen rond de Moeie aansluiting te vinden op de noordwestelijke zone, waar enkele percelen van de windmolens afgezoomd zijn en aansluiten in het noorden bij de Lijsterbesstraat, de Berkstraat, de Eikelstraat en zo via de Opeisingstraat opnieuw aan te sluiten bij de spoorlijn (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016).

In het verleden gebeurden binnen deze archeologische zone enkele vaststellingen. De geschiedenis van het huidige klooster- en scholencomplex met kapel van O-L-V Ten Doorn, zo'n 10m ten zuiden van het projectgebied, aan de zuidelijke kant van de Zuidmoerstraat, gaat terug tot het midden van de 15<sup>de</sup> eeuw. In de 15<sup>de</sup> eeuw werd op deze gronden al een stenen kapel opgericht, mogelijk zelfs vroeger. Het klooster en de kapel werden in 1578 vernield, maar de heropbouw startte al vanaf 1600. De huidige kapel dateert uit 1713 maar kende wel verschillende verbouwingen in de 20<sup>ste</sup> eeuw (RYSERHOVE 1971: 310-395; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 30432). Het enige archeologische onderzoek dat in de directe omgeving van het projectgebied plaatsvond, is een onderzoek ter hoogte van de Zuidmoerstraat dat in 2013



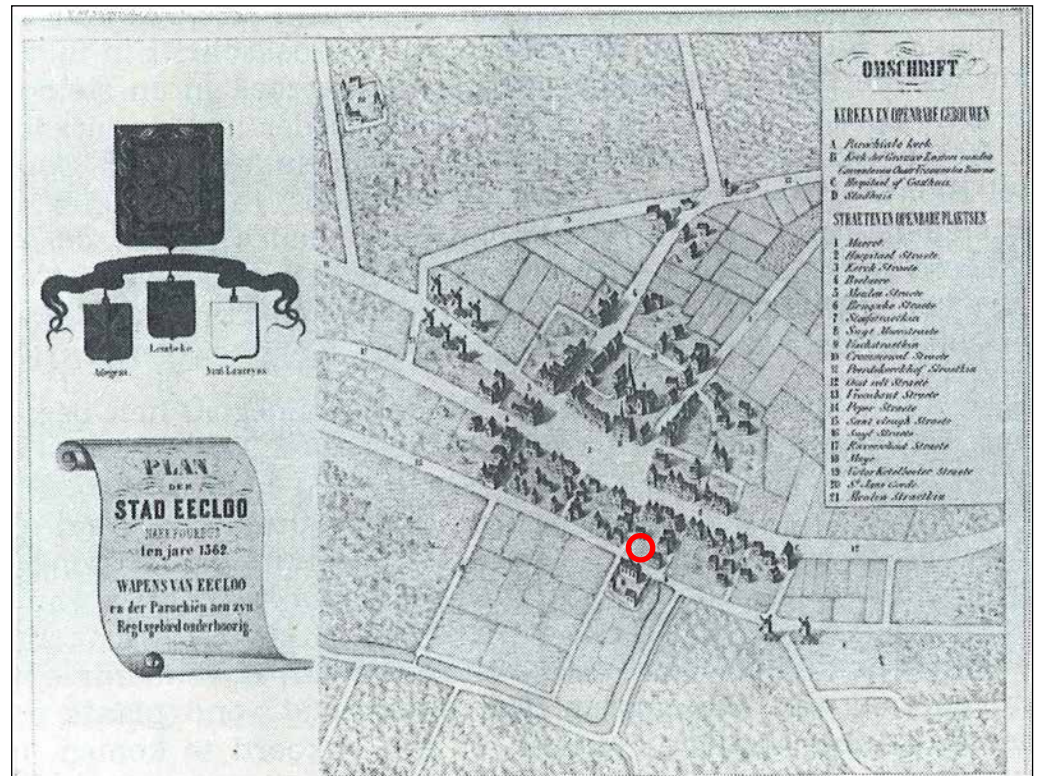
Figuur 17: Een afbeelding van de archeologische zone in Eeklo, met de gekende archeologische sites uit de CAI (© Geopunt)

werd uitgevoerd. Het onderzoek, gelegen op 0,5km in oostelijke richting van het projectgebied, leverde weinig relevante archeologische informatie op. Tijdens het veldwerk werden wel enkele steentijdvondsten ingezameld (CORNELIS & VAN REMOORTER 2013; Centraal archeologische Inventaris, inventarisnummers 165001 & 162333).

Bij de aanleg van de huidige Sint-Vincentiuskerk, zo'n 400m ten noorden van het projectgebied werden funderingen aangetroffen van een oudere kerk. Op basis van de stijl en het bouw materiaal kon deze driebeukige structuur gedateerd worden voor het jaar 1300 (vroeg gotiek). Daarnaast zijn onder het portaal oudere muurresten herkend die mogelijk uit de romaanse periode dateren. Het huidige kerkplein was oorspronkelijk een kerkhof dat rond het jaar 1300 omgeven was door een kerkhofmuur. De oudst gekende verwijzing naar de middeleeuwse parochie dateert uit het jaar 1331 en rond 1400 wordt in de literatuur gewag gemaakt over de verwoesting van de houten kerktoren. In de 15<sup>de</sup> en 16<sup>de</sup> eeuw is de kerk bijgevolg meermaals verbouwd. De huidige Sint-Vincentiuskerk is pas voltooid rond 1883 (TONDAT 1992: 3-17; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 40021).

Het stadhuis van Eeklo, net ten zuiden gelegen van de Sint-Vincentiuskerk, dateert uit de 13<sup>de</sup> eeuw. De huidige staat van het stadhuis werd rond 1650 voltooid, waarna het in 1932 nog een grote restauratie kende (RYSERHOVE 1971: 310-395; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 30430). Binnen de categorie openbare gebouwen valt ook een voormalig passantenhuis of hospitaal in de Raverschootstraat in Eeklo dat zich op 1,4km in westelijke richting van het projectgebied bevindt. De oorsprong van het gebouw zou in de 13<sup>de</sup> eeuw te dateren zijn en kent een bestaan tot het einde van de 18<sup>de</sup> eeuw (DE SMET 1980: 278-331; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 31511).

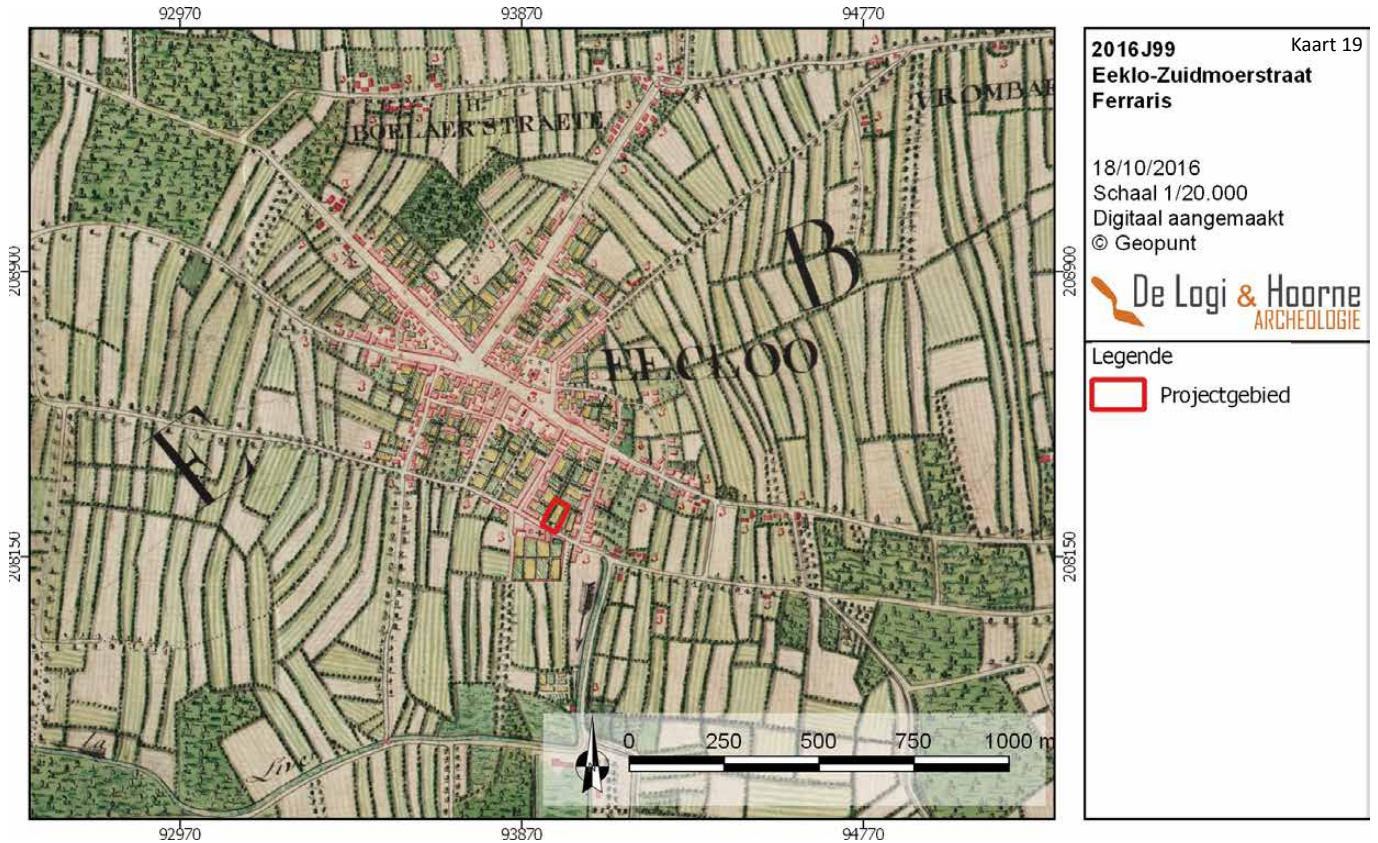
Zo'n 800m ten zuidoosten van het projectgebied zijn ook enkele losse vondsten gedaan. Ter hoogte van de Raverschootstraat 6, is de oudste archeologische vondst binnen de stadskern gedaan. Op dit perceel is namelijk een gepolijste bijl uit het neolithicum aangetroffen (TONDAT 1974: 5; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 31600). In de Hospitaalstraat in Eeklo, werden eveneens enkele losse vondsten ingezameld. De vondsten bestaan uit een aantal



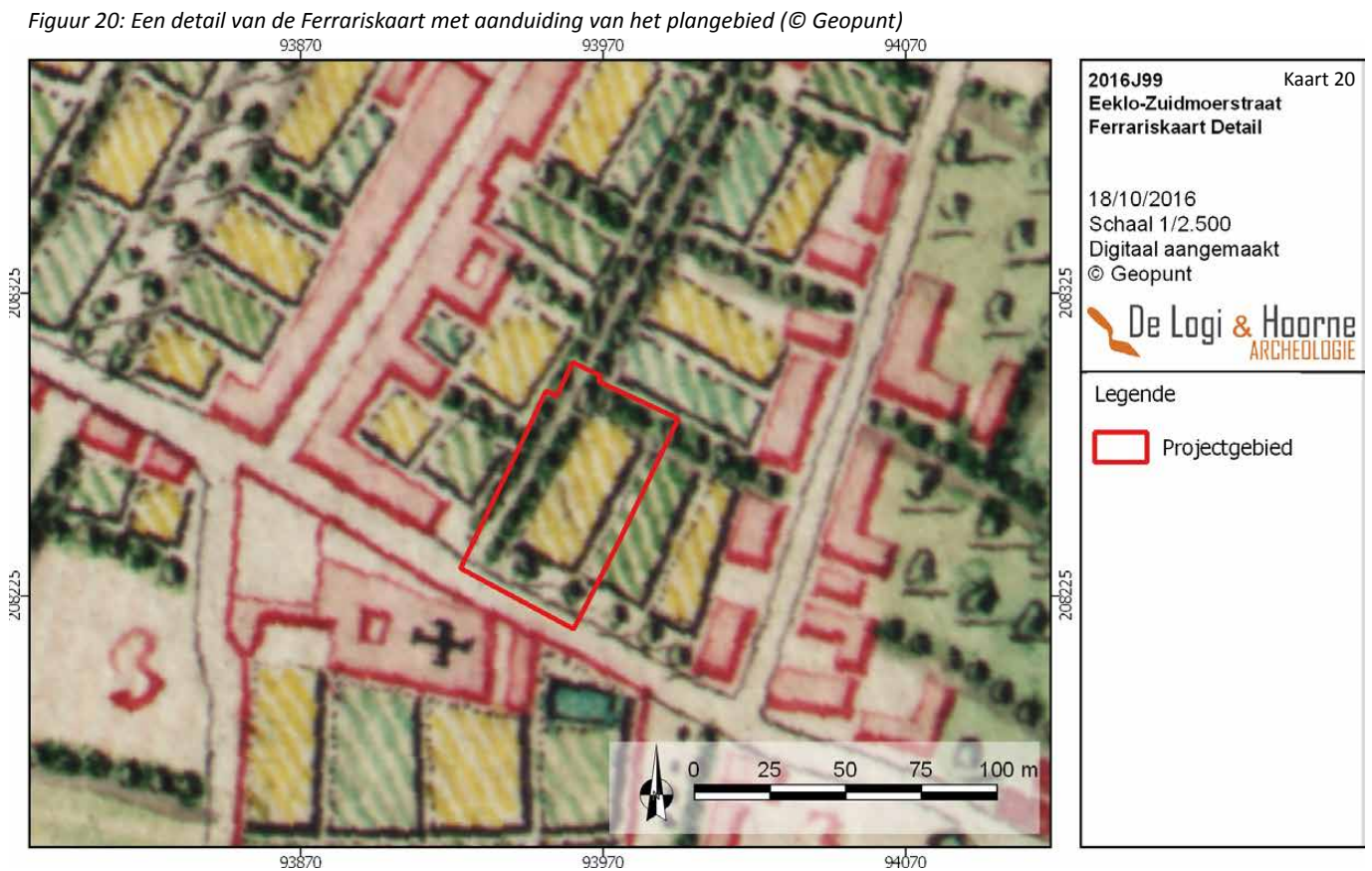
Figuur 18: Een kopie van de kaart van Pieter Pourbus, met aanduiding van het projectgebied (© Archief Eeklo)

Romeinse munten en een “groenachtige fles met stoppels” die waarschijnlijk ook in de Romeinse periode te dateren valt (TONDAT 1974: 35; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 32067). Aan de Raverschootstraat werden verschillende losse vondsten ingezameld waaronder een Schotse penny uit 1480, een zegelstempel uit de 16<sup>de</sup>-17<sup>de</sup> eeuw en enkele munten van Philips II (1557-1567) (Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 162012).

Een groot deel van de archeologische sites aangeduid op de Centrale Archeologische Inventaris rondom het projectgebied bestaat uit de vermelding van molens die tussen de late middeleeuwen en nieuwe tijd te dateren vallen. Aan de zuidkant van de Molenstraat, tegenover de toen nog niet bestaande Eikelstraat, 800m ten noordwesten van het projectgebied, wordt in schriftelijke bronnen gesproken over een molenwal met bijhorend huis, gekend als ‘Den Papegaai’, uit de 16<sup>de</sup> eeuw (PILLE 2001: 2-11; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 31526). Ter hoogte van de kruising van de Vrombautstraat met de Rabautstraat, op 1,2km ten noorden van het projectgebied is op de Ferrariskaart nog een houten windmolen waar te nemen. Wanneer de molen is opgericht is niet duidelijk maar hij bleef zeker tot het einde van de 18<sup>de</sup> eeuw in gebruik (Centraal Archeologisch Inventarisnummer 39426). Gelegen op de zuidelijke hoek van de Raverschootstraat en de toen nog niet bestaande Tieltsensteinweg, 1,8km ten noordwesten van het projectgebied, stond de Oliewindmolen gekend. De oudste vermelding van deze structuur dateert uit 1636, maar mogelijk was deze nog ouder (PILLE 2001: 2-11; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 31527). De ‘Stampcot de Keyserinne’ molen, op 1,2km in noordwestelijke richting van het projectgebied, dateerde al uit de 15<sup>de</sup> eeuw, mogelijk zelfs vroeger, maar werd ook in de 16<sup>de</sup> eeuw volledig verwoest (PILLE 2001: 2-11; Centraal Archeologisch Inventaris, inventarisnummer 31551). Bij het kruispunt van de Molenstraat met de H. Grafstraat, eveneens op 1,2km ten noordwesten van het projectgebied, stonden verschillende molens. Enkele van deze molens zijn bij naam gekend zoals de Westmolen en ‘Stampcot de Keyserinne’. De Westmolen of Hoge molen was zeker in de 16<sup>de</sup> eeuw in gebruik maar werd verwoest gedurende de godsdienstoorlogen. In het begin van de 17<sup>de</sup> eeuw is deze wel terug opgebouwd (PILLE 2001: 2-11; Centraal Archeologisch Inventaris, inventarisnummer 31552). Op de kruising van de Lekestraat en de Schaperijstraat in Eeklo, op 750m in oostelijke richting van het projectgebied, kan een molen uit de 16de eeuw aangeduid worden (PILLE 2001: 2-11; Centraal Archeologische Inventaris, inventarisnummer 31553).



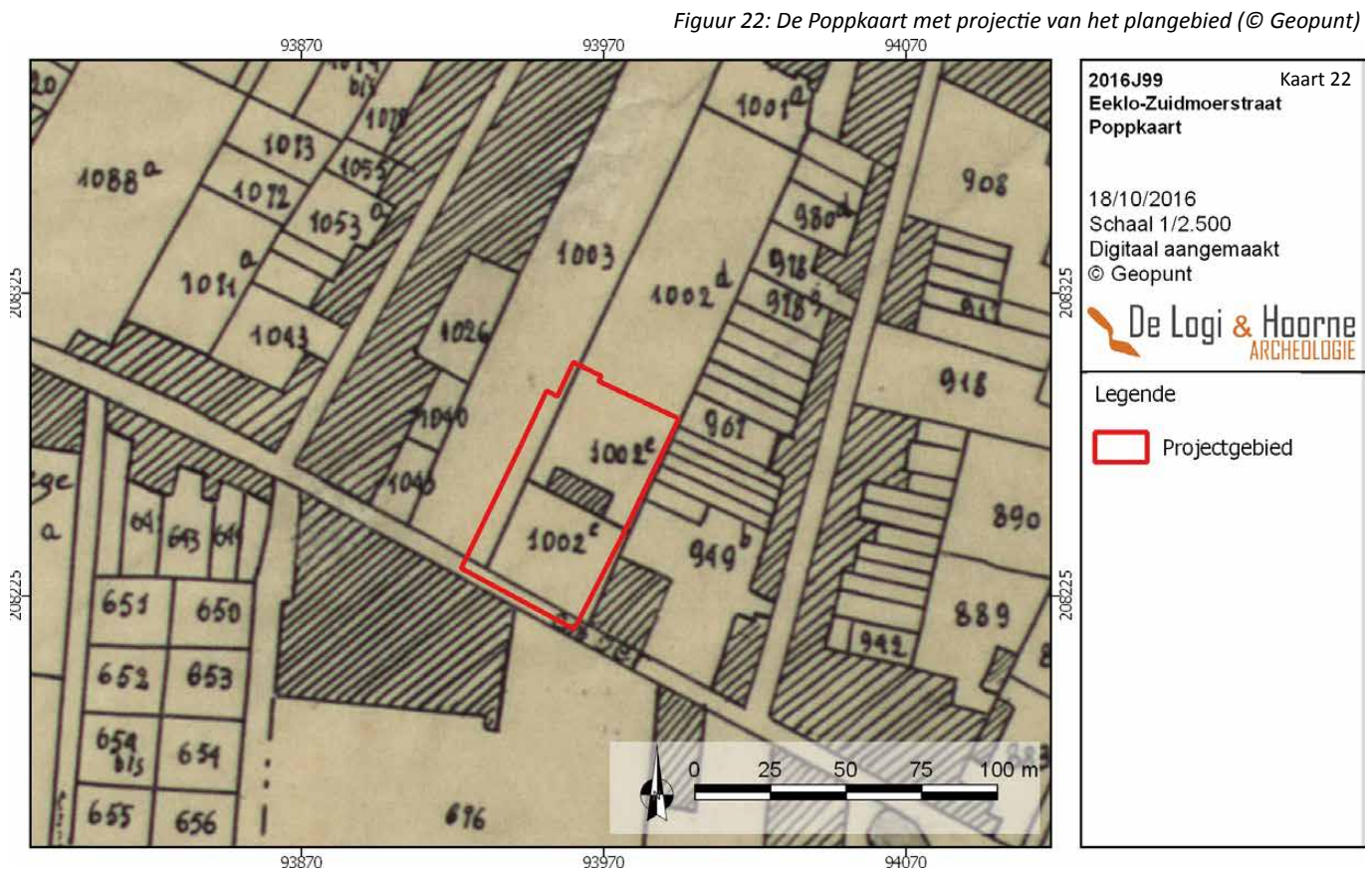
Figuur 19: Het dorpscentrum van Eeklo, afgebeeld op de Ferrariskaart (© Geopunt)



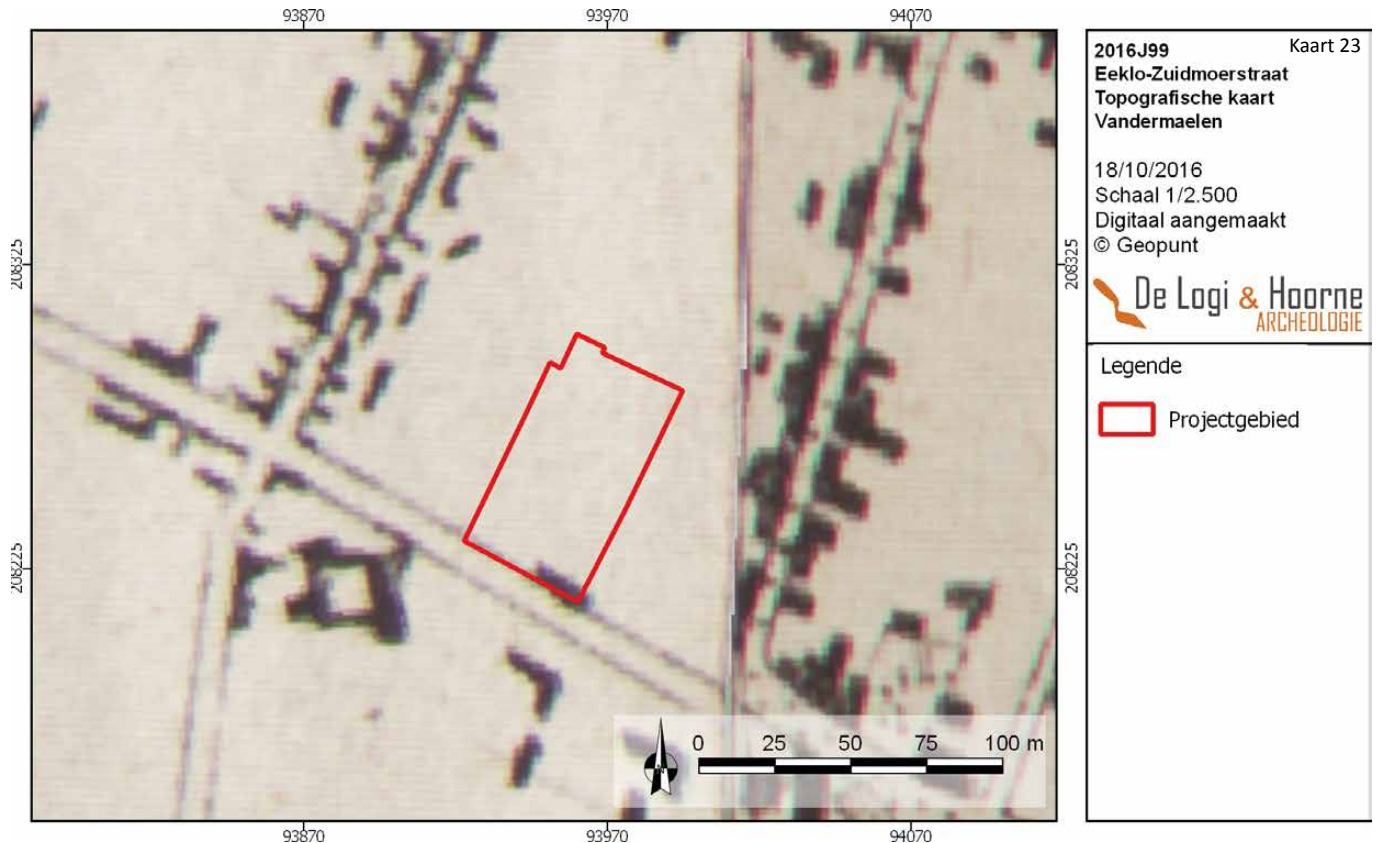
Figuur 20: Een detail van de Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied (© Geopunt)



Figuur 21: Het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen (© Geopunt)



Figuur 22: De Poppkaart met projectie van het plangebied (© Geopunt)



Figuur 23: Het projectgebied voorgesteld op de kaart van Vandermaelen (© Geopunt)

### 2.3.2.2. HISTORISCHE KAARTEN EN KADASTERPLANNEN

De oudste consulteerbare kaart waarop Eeklo te herkennen valt is de kaart van Pieter Claeissens uit 1597. Deze kaart is een kopie van de topografische kaart van de kasselrij van de Brugse vrije, opgemaakt door Pieter Pourbus in 1571. Het projectgebied kan door de herkenning van het klooster van O.L.V. ten Doorn, de huidige Zuidmoerstraat en de huidige Kaaistraat gelokaliseerd worden. Op deze kaart is er geen enkele vorm van bewoning zichtbaar binnen het projectgebied, mogelijk was het perceel in gebruik als moestuin van de dichtbij zijnde huizen langs de huidige Kaaistraat.

De kaart van Ferraris uit 1777 is gedetailleerder dan de vorige besproken historische kaart. Op deze kaart is het projectgebied duidelijk onbebouwd en in gebruik als moestuin van het huis op de hoek van de huidige Zuidmoerstraat en Kaaistraat. Op deze kaart zijn zowel langs de huidige Kaaistraat als langs de huidige Paterstraat verschillende aansluitende woonhuizen met achterliggende moestuinen ingeplant. Op de Poppkaart (1842-1854) is het projectgebied aangeduid als twee percelen met nummers 1002c en 1002e. Op het achterliggend perceel 1002e is een klein gebouwtje ingeplant, mogelijks een stalgebouw. Op de Atlas der Buurtwegen (1840) staat het projectgebied als één perceel met nummer 478 weergegeven. Er zijn geen sporen van enige vorm van bebouwing waarneembaar. De topografische kaart van Vandermaelen bevat dezelfde informatie.

### 2.3.2.3. TOPONYMIE EN LITERATUUR

Over de oudste ontwikkeling van Eeklo en de exacte stichting van de kerk is weinig geweten. Pas in de 12<sup>de</sup> eeuw wordt Eeklo voor het eerst in de bronnen vermeld. De graaf van Vlaanderen bouwde de burcht van Raverschoot en aanvankelijk concentreerde de bewoning zich rond deze burcht, in het westelijk deel van het huidige grondgebied. Deze grafelijke burcht werd, volgens Galbertus van Brugge in 1127, na de moord op Karel De Goede afgebrand, waardoor de bewoningskern zich naar het oosten of het huidige stadscentrum verplaatste. Het was deze oostelijke nederzetting die in 1240 de stadsrechten van gravin Johanna Van Constantinopel ontving. Deze stadskeure gaf Eeklo het recht op een eigen rechtspraak en het eerste 'stedehuis' werd kort nadien opgericht op de plaats van het huidige stadhuis dat dateert uit de tweede helft van de 17<sup>de</sup> eeuw (DE VOS 1971: 6-88; RYSERHOVE 1971: 310-395; TONDAT 1992: 3-17; VAN DE BOUCHAUTE 1982).



Al in de 11<sup>de</sup> eeuw en wellicht zelfs vroeger, kwam er op de heerweg druk verkeer tot stand. Door de centrale ligging tussen Brugge en Gent, kon de stad zich dankzij de goede handelscontacten ontplooiën binnen de lakennijverheid (DE POTTER & BROECKAERT 1973). Ook de Gentse abdijen van Sint-Pieter en Sint-Baafs speelden bij de economische ontwikkeling van de stad een belangrijke rol. Net ten noordwesten van de stadskern werden verschillende pachthoeven opgericht. Het Sint-Jansgoed en het Goed ter Moere, ten noordwesten van de stadskern zijn hiervan enkele getuigen (LAMPAERT 1967-1973; RYSERHOVE 1971).

Voor de aanvang van de 13<sup>de</sup> eeuw speelde Eeklo geen belangrijke economische of politieke rol. Het waren voornamelijk Aardenburg en Maldegem die een belangrijkere positie innamen. In de bewuste keure van 1240 wordt de stad *Novum Eclo* genoemd. Deze naamgeving moet gezien worden in het licht van de snelle 13<sup>de</sup> eeuwse ontwikkelingen die gekenmerkt werden door de grootschalige ontginning van bos, veeteelt en in beperkte mate landbouw.

In de 12<sup>de</sup> eeuw kwam er vanuit het latere Eeklo wel een verkeersstroom in noordelijke richting op gang, toen de graaf van Vlaanderen de moeren in het noorden van het graafschap op grote schaal liet ontvenen. Vanaf de 13<sup>de</sup> eeuw gebeurde deze turfongtinning op grote schaal. Dergelijke drukte moet ontegensprekelijk de mensen ertoe aangezet hebben, zich aan de Antwerpse Heerweg te vestigen en dan met name op een plek dichtbij de weg naar het rijke noordelijke turfgebied. Op de droge zandgrond was het immers goed wonen (DE VOS *et al.* 1971: 9).

In het midden van de 13<sup>de</sup> stond Eeklo gekend als de *parrochia Sancti Vincentii of Eclo Sanctae Crucis*. Het is rond diezelfde periode dat de stedelijke structuur van Eeklo voltooid werd. De stadskern werd gevormd door de Markt, oorspronkelijk bestaande uit het kerkplein met kerk en schepenhuis en gevat binnen het stratennet tussen de Zuidmoerstraat in het zuiden, de Cocquytstraat in het westen en de Paterstraat in het oosten. Later breidde Eeklo zich in het westen uit tot aan de Zandvleuge en de Brugse straat, in het noorden tot het einde van de Boelare, de Kerkstraat, de Krommewaalstraat en in het oosten tot aan de Hospitaalstraat. Vooral ten noorden van de stadskern was het grondgebied zeer uitgestrekt. Het noordelijke territorium bestond bijna uitsluitend uit grafelijke moergronden en woestijnen (DE VOS 1971: 6-88).

Door de gunstige ligging langs de handelsweg Brugge-Antwerpen, en de verbinding met Gent via het rond 1450 gegraven Leiken, kon Eeklo zich als handelsstadje ontwikkelen. De lakennijverheid was een belangrijke bron van inkomsten aangezien Eeklo binnen het graafschap Vlaanderen deel uitmaakte van het Brugse Vrije.

De grauwezusters van Sint-Omer stichtten rond 1450 het Onze-Lieve-Vrouweklooster Ten Doorn, waarvan de ommuring staat afgebeeld op de kaart van het Brugse Vrije door Pieter Pourbus uit 1562 (DE POTTER & BROECKAERT 1973; LAMPAERT 1967-1973; RYSERHOVE 1971: 310-395; DE SCHRIJVER 1993; TONDAT 1993: 174-179; PILLE 2003: 57-68; VAN HOECKE 1995-1998). Tijdens de godsdienstoorlog, in 1678 werd het klooster echter vernield door de calvinisten. Eeklo, dat een broeinest van protestanten was, situeerde zich in de frontlinie van het conflict met als gevolg dat vele gebouwen in het historische centrum vernield werden. Tussen 1664 en 1685 stichtten de minderbroeders uit Brugge een nieuw klooster op de gronden van het vernield klooster (VERSCHUERE 1949).

Hoewel de naam Eeklo als aanduiding van de stad nog maar 750 jaar oud is, heeft het woord een Oudnederlandse vorm, wat betekent dat het toponiem tot de vroege middeleeuwen (7<sup>de</sup> eeuw) opklimt. De naam van de stad Eeklo is samengesteld uit eke-lo. *Eke* verwijst naar eik, terwijl het tweede deel afkomstig is van het Germaanse woord *lauha*, wat bos of open plek in het bos betekent. Een *lo* wordt gekenmerkt door een bosje met verspreide begroeiing van struiken waartussen het vee kon graven. Het woord bos moet in die periode dan ook eerder gezien worden als een laag, wild struikgewas met bomen (DE VOS 1994: 13). Hierdoor kan Eeklo geïnterpreteerd worden als 'een eikenbos op hoge zandgrond' (DEBRABANDERE *et al.* 2010: 72). De naam Zuidmoerstraat verwijst naar de ontginning van veen of moer in de regio, waarbij de Zuidmoerstraat gezien kan worden als de zuidelijke grens van het moergebied.

#### 2.3.2.4. ORTHOFOTO'S EN LUCHTFOTO'S

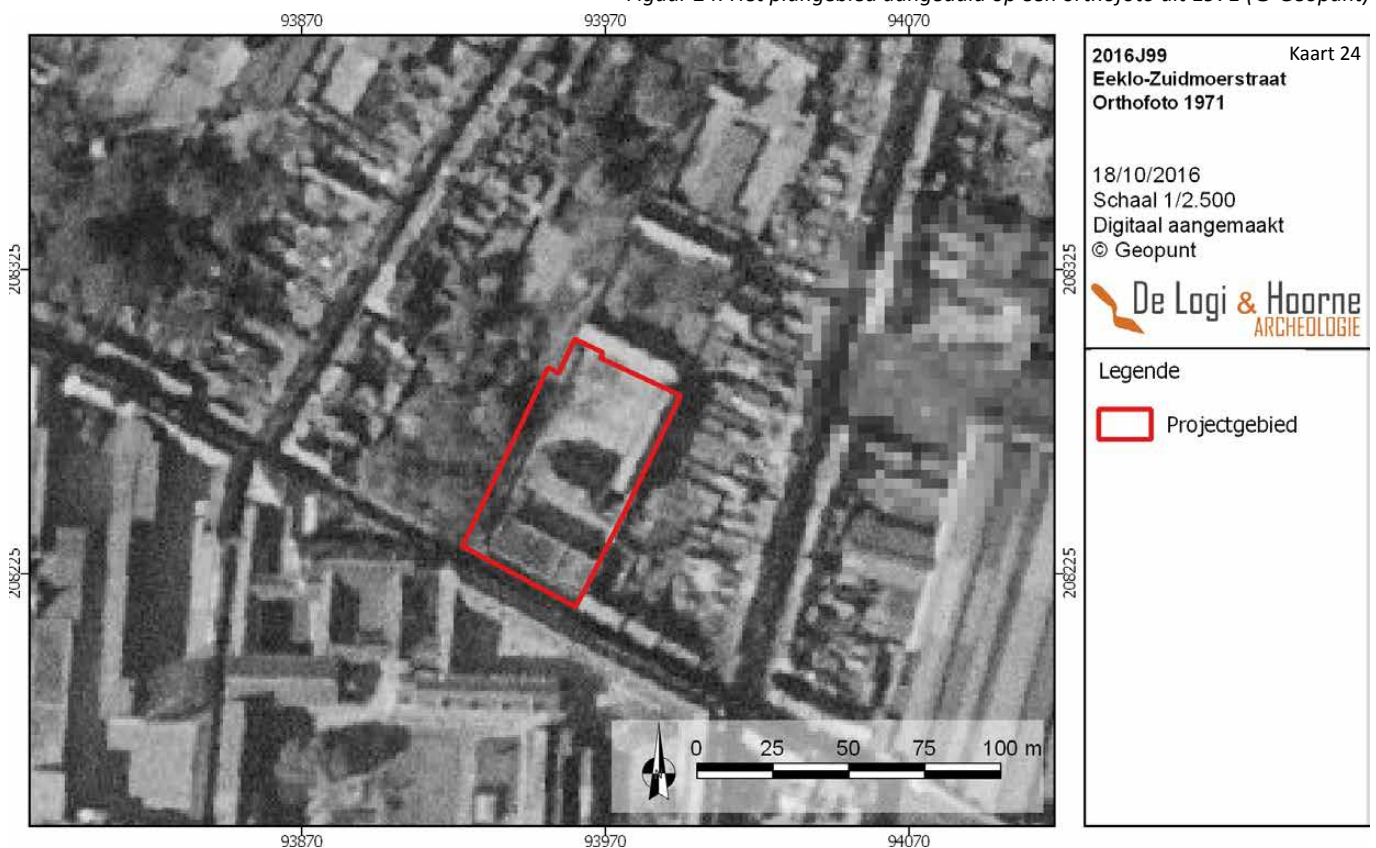
Eeklo werd doorheen de jaren op enkele luchtfoto's en orthofoto's vastgelegd. De oudste beschikbare orthofoto is een opname uit de zomer van 1971 waarop binnen het projectgebied aan de straatkant en aan de oostelijke zijde gebouwen staan ingeplant respectievelijk ONO-ZW en NO-ZW-georiënteerd. De rest van het terrein is door de lage resolutiefoto's niet met zekerheid vast te stellen.

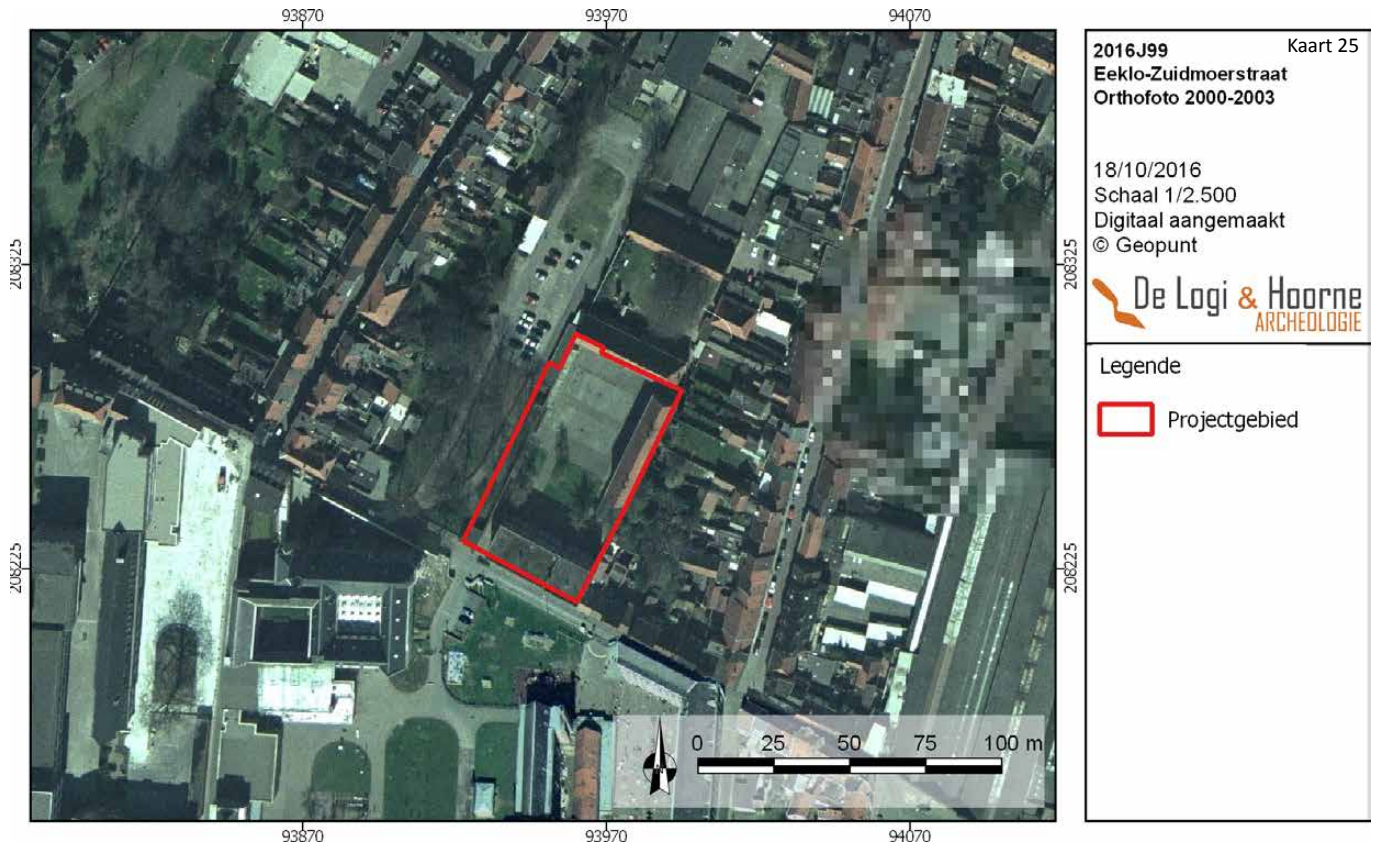
Vanaf het jaar 2000 zijn op een meer regelmatige basis luchtfoto's genomen boven het gebied. De hogere resolutie van deze beelden laat toe meer detail te onderscheiden. Op deze luchtbeelden kunnen de twee huidige gebouwen duidelijk onderscheiden worden. De rest van het projectgebied lijkt grotendeels geasfalteerd te zijn. Het gebouw langs de straatzijde kent op deze luchtfoto wel een kleine uitbreiding in noordelijke richting. Door de bebouwing en asfaltering binnen het projectgebied kon geen enkele vorm van cropmarks vastgesteld worden.

#### 2.3.3. Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

De aanwezige afzettingen in het projectgebied dateren uit het pleniglaciaal en zijn dus ten minste 13.000 jaar oud. Lokaal werden deze sedimenten afgedekt door lokale stuifzanden van jongere datum, maar hiervoor zijn op basis van de beschikbare gegevens geen concrete aanwijzingen. Op dergelijke afzettingen ontwikkelde zich een podzolbodem die vandaag sterk aangetast is, voornamelijk door antropogene activiteit. Toch kan de aanwezigheid van archeologisch erfgoed op basis van deze bureaustudie niet uitgesloten worden. Het plangebied lijkt op basis van het geraadpleegde kaartmateriaal, de foto's en de literatuur pas bebouwd te zijn in de 20<sup>ste</sup> eeuw met de huidige gebouwen en asfalteringen. Voorheen was het terrein op basis van het historisch kaartmateriaal in gebruik als tuingrond, waardoor wel kan gesteld worden dat er geen site met een complexe stratigrafie kan verwacht worden.

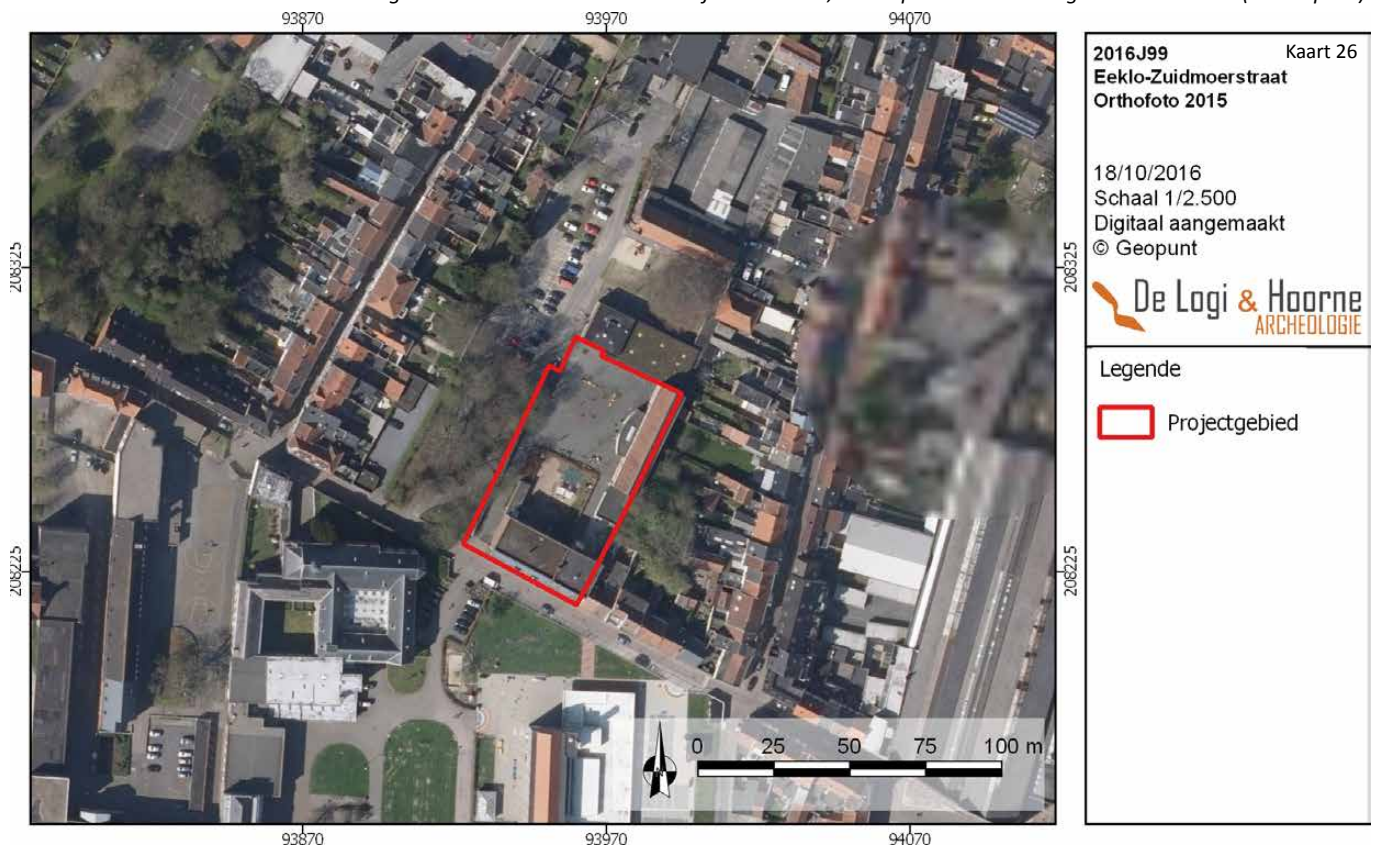
Figuur 24: Het plangebied aangeduid op een orthofoto uit 1971 (© Geopunt)





Figuur 25: Een luchtfoto uit 2000-2003 toont het projectgebied en zijn omgeving (© Geopunt)

Figuur 26: De meest recente orthofoto uit 2015, waarop het onderzoeksgebied is aangeduid (© Geopunt)



### 2.3.4. Interpretatie aan- of afwezigheid archeologische sporen

Tot op heden werd binnen het plangebied nog geen melding gemaakt van enige archeologische vondst. Uit het geraadpleegd kaartmateriaal blijkt dat het gebied tot de 19<sup>de</sup> eeuw in gebruik was als weide- en tuingrond. De bodem zelf, een arme en zeer schrale landbouwgrond, laat dan ook een late ingebruikname van deze terreinen vermoeden, hoewel op basis van deze bureaustudie het verder onmogelijk is om enige veronderstelling te maken over de periode waarin het projectgebied effectief in cultuur werd gebracht.

Landschappelijk situeert het projectgebied zich op een podzolbodem. Aangezien dergelijke podzolbodems minder interessant zijn voor landbouw werden ze vaak opgehoogd en bemest met plaggen of machinaal gebroken. Archeologisch impliceert dit dat op basis van de landschapshistoriek er geen archeologische periodes jonger dan 13.000 jaar bij voorbaat kunnen uitgesloten worden. Afgaande van het feit dat het terrein bebouwd is en de nabije bodems als verbrokkelde podzols gekarteerd staan, valt te verwachten dat de bodem in meer of mindere mate antropogeen verstoord is, waardoor de potentieel aanwezige sporen mogelijk niet optimaal bewaard zijn.

### 2.3.5. Synthese

Binnen het projectgebied aan de Zuidmoerstraat in Eeklo plant de initiatiefnemer de aanleg van een corridor van 244m<sup>2</sup> en bijhorende regenwatervoorziening tussen twee bestaande gebouwen over een totale oppervlakte van maximaal 264m<sup>2</sup> op het perceel 1002V3, afdeling 2, sectie E van het kadaster van de stad Eeklo met een totale oppervlakte van 3275m<sup>2</sup>, wat een lichte impact op het archeologisch bodemarchief tot gevolg heeft.

Uit de directe omgeving van het projectgebied is voornamelijk de kapel van O.-L.-V. Ten Doorn gekend. Reeds in de 15<sup>de</sup> eeuw, mogelijk zelfs vroeger werd aan de rand van de Eeklose stadskern een kapel opgericht. Een archeologisch vooronderzoek in dezelfde Zuidmoerstraat leverde geen archeologisch relevante sporen op. In een iets ruimere omgeving rond het projectgebied werden wel archeologische sporen uit verschillende perioden waargenomen, maar deze sites bevinden zich allen op iets hoger gelegen gronden. Op basis van het geraadpleegd historisch kaartmateriaal kan wel gesteld worden dat het projectgebied pas in de 20<sup>ste</sup> eeuw bebouwd werd. Voorheen maakte het projectgebied deel uit van achterliggende tuingronden.

Op basis van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:  
 - *Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?*  
 Op basis van de archeologische voorkennis, de geologische en bodemkundige gegevens en het landschapsgebruik van het projectgebied is er sprake van een laag archeologisch potentieel gezien dit perceel zich tot in de 20<sup>ste</sup> eeuw aan de periferie van de stadskern situeerde en op een lage, natte en bijgevolg schrale zandgrond ligt, die vermoedelijk pas laat ontgonnen werd. Op basis van dit bureauonderzoek kan de aanwezigheid van archeologische sporen echter niet volledig uitgesloten worden.

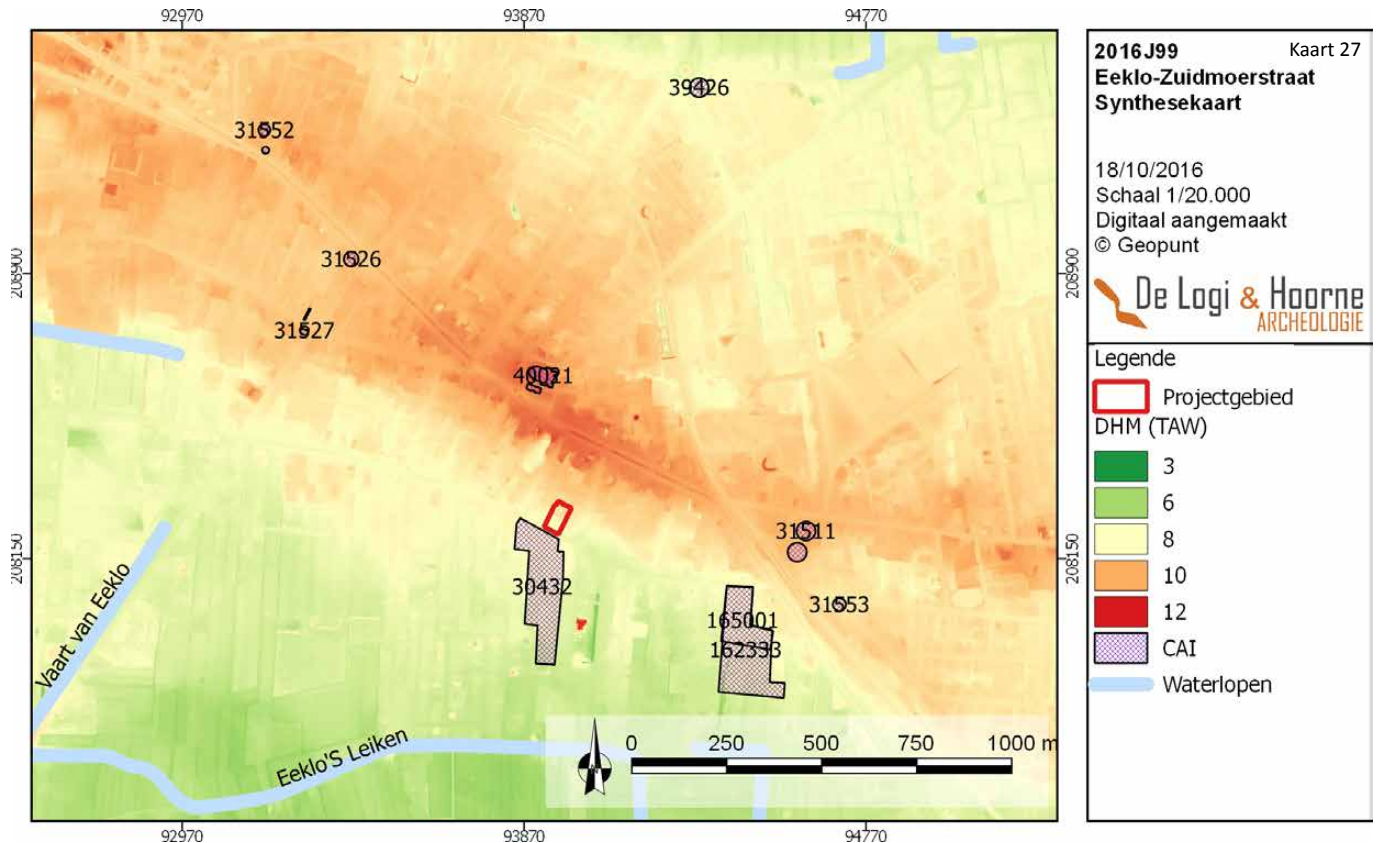
- *Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?*

Op basis van dit bureauonderzoek zijn er geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologische site, maar de aanwezigheid van archeologische sporen kan niet volledig worden uitgesloten.

- *Zo neen, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?*

Voor dit bureauonderzoek werden enkel toegankelijke kaarten vanaf de tweede helft van de 16<sup>de</sup> eeuw geraadpleegd. Ouder kaartmateriaal was niet voorhanden om de aanwezigheid van archeologische sites vast te stellen. Sporen en vondsten uit de steentijden en alle latere periodes kunnen op basis van dit bureauonderzoek niet volledig uitgesloten worden, hoewel de bodemkundige gegevens geen optimale bewaring van archeologische sporen suggereren (zie *infra*).

- *Zo ja, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?*  
 Niet van toepassing.



Figuur 27: Een synthesekaart van het projectgebied en zijn omgeving, waarbij de gekende sites uit de CAI worden weergegeven op het digitaal hoogtemodel (© Geopunt)

*- Wat is de landschapshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?*

De aanwezige afzettingen in het projectgebied dateren uit het pleniglaciaal en zijn dus ten minste 13.000 jaar oud. Lokaal kunnen deze sedimenten afgedekt zijn door lokale stuifzanden van jongere datum, maar hiervoor zijn op basis van de beschikbare gegevens geen concrete aanwijzingen. Op deze afzettingen ontwikkelde zich een podzolbodem die vandaag sterk aangetast is, voornamelijk door antropogene activiteit. Aangezien podzolbodems minder interessant waren voor landbouw, werden ze vaak opgehoogd en bemest met plaggen of zelfs machinaal gebroken. Archeologisch impliceert dit dat er geen archeologische periodes jonger dan 13.000 jaar bij voorbaat kunnen uitgesloten worden op basis van de landschapshistoriek. Afgaande van het feit dat het terrein bebouwd is en de nabije bodems als verbrokkelde podzols gekarteerd staan, valt te verwachten dat de bodem in meer of mindere mate antropogeen verstoord is waardoor de potentieel aanwezige sporen mogelijk niet optimaal bewaard zijn.

*- Welke evolutie kende het landgebruik en welke invloed heeft dit gebruik op het archeologisch potentieel van het terrein?*

Uit de historische kaarten blijkt het projectgebied vanaf de 16<sup>de</sup> eeuw in gebruik als tuingrond. Pas in de 20<sup>ste</sup> eeuw werd voor het eerst bebouwing binnen het projectgebied vastgesteld. De aanleg en fundering van deze huidige gebouwen zal zeker een invloed gehad hebben op het archeologisch bodemarchief, maar de effectieve impact ervan valt op basis van deze bureaustudie niet exact vast te stellen.

*- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?*

De initiatiefnemer plant de bouw van een corridor tussen gebouw A 'Athene' en gebouw B 'Barcelona'. Voorafgaand aan de bouw zal een klein bijbouw van 11,4 op 8,8m, met een oppervlakte van 100m<sup>2</sup> gesloopt worden. De corridor zal vervolgens, op de plaats van het te slopen gebouw en in het verlengde van datzelfde gebouw, worden aangelegd over een lengte van 23,9m op 10,7m, op een totale oppervlakte van 244m<sup>2</sup>. Daarnaast wordt een nieuwe regenwaterinstallatie over een maximale oppervlakte van 20m<sup>2</sup> voorzien. Gezien

de bouw van de corridor grotendeels gepland wordt op een bestaande funderingsplaat zijn de geplande werken in omvang zeer gering, met een kleine impact op het bestaande bodemarchief als gevolg.

*- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site op lokaal, regionaal en op Vlaams niveau?*

Een eventuele archeologische site binnen het projectgebied kan nieuwe informatie bieden op de geschiedenis van de stad Eeklo in het algemeen. Afhankelijk van de aard van de eventueel aanwezige archeologische site zal blijken of er enig kennispotentieel mogelijk is op regionaal en Vlaams niveau. Het archeologisch potentieel was eertijds, tot voor de bijna volledige bebouwing en asfaltering van de gronden, echter hoger. Historische kaarten tonen dat het plangebied vanaf de 16<sup>de</sup> eeuw als tuingrond in gebruik was, waardoor een goede bewaring van het archeologisch bodemarchief mogelijk was. Bij de grootschalige bebouwing op het terrein in de 20<sup>ste</sup> eeuw werd de bodem wel sterk gemanipuleerd, met een negatieve invloed op het archeologisch potentieel van het terrein als gevolg.

*- Wat is de aard en waardering van het kennispotentieel?*

De impact van de werken binnen een geringe oppervlakte van maximaal 264m<sup>2</sup>, heeft als gevolg dat er weinig kans bestaat op het inwinnen van enige relevante kennis binnen een dergelijk klein gabarit. Bovendien is de kans aannemelijk dat een deel van deze oppervlakte reeds verstoord is door de fundering van de aanwezige gebouwen en tuinmuren.

### **2.3.6. Afweging noodzaak en motivering verder onderzoek**

Op basis van het bureauonderzoek kunnen voldoende gegevens verzameld worden om een beargumenteerd programma van maatregelen voor het projectgebied op te stellen. Hiervoor zijn geen andere onderzoeksfasen nodig.

Bij de afweging of verder onderzoek enig potentieel biedt op effectieve kennisvermeerdering, lijkt een veldkartering op dit terrein alleszins niet aangewezen. Het terrein is momenteel grotendeels bebouwd en geasfalteerd. Wetende dat een veldkartering (bij voorkeur) dient uitgevoerd te worden op versgeploegde akkers, kan deze onderzoeksmethode voor dit projectgebied niet efficiënt genoemd worden. Bovendien geeft een methode als veldkartering nooit met zekerheid uitsluitsel over de aan- of afwezigheid, en over de bewaring van een archeologische site. Geofysisch onderzoek geeft dezelfde problemen als een veldkartering. Bovendien kan dit soort onderzoek slechts een aanwijzing geven over mogelijk aanwezige resten, maar biedt deze geen informatie over de aard van de resten, de bewaring of datering.

Op basis van de assessment van bodemkundige en aardkundige gegevens is de kans klein dat er gunstige bodems voor de goede bewaring van resten uit de steentijd aanwezig zijn op het terrein. Ook in de nabije omgeving van de site zijn er geen specifieke aanwijzingen dat er steentijd artefactensites aanwezig zijn. Het potentieel is door de geringe ingreep in de bodem dermate laag dat de inzet van boringen niet aangewezen is. De kosten voor een dergelijk onderzoek kunnen niet gerechtvaardigd worden ten opzichte van het beperkte kennispotentieel. Bovendien is het boren in een verharde ondergrond praktisch ook onmogelijk.

Een laatste methode van vooronderzoek met ingreep in de bodem die kan overwogen worden is de aanleg van een proefput of kleine sleuf. Aangezien de maximale lengte van het bouwproject slechts 23m bedraagt, en er bovendien bufferzones ten opzichte van de omringende gebouwen, in functie van de veiligheid in acht moeten worden genomen, is de beperkte zone die potentieel te onderzoeken valt, niet groot genoeg om enige vorm van kennisvermeerdering te genereren. Bovendien vind de geplande ingreep ook (deels) plaats binnen een eerder verstoord zone zijnde de funderingen van de bestaande gebouwen. De geringe impact van de geplande werken op het mogelijk ongestoorde bodemarchief gekoppeld aan de geringe potentiële kenniswinst wegen onmogelijk op tegen de financiële kost van enige vorm aan verder archeologisch onderzoek. Zeker gezien het feit dat een deel van de aanwezige funderingsplaat behouden blijft.

### **2.3.7. Samenvatting onderzoek voor gespecialiseerd publiek**

Het bureauonderzoek dat is uitgevoerd voor het projectgebied van 3275m<sup>2</sup> groot aan de Zuidmoerstraat 136 in Eeklo, had tot doel het archeologisch potentieel te bepalen op basis van de bestaande literaire bronnen en het beschikbaar kaartmateriaal. De geplande ontwikkeling van het gebied zal immers de verstoring en vernietiging van het potentieel bodemarchief met zich mee brengen.

Geologisch situeert het projectgebied zich in de Vlaamse Vallei, ter hoogte van het dekzandruggencomplex van Maldegem, een onderdeel van het grote oost-west strekkende dekzandruggencomplex Maldegem – Stekene. Hoewel het projectgebied gekarteerd staat binnen een bebouwde zone, kan op basis van de omliggende bodems gesteld worden dat het terrein zich bevindt op een matig natte zandbodem met een verbrokkelde podzol B-horizont die werd opgenomen in de bouwvoor. Op dergelijke dekzandruggen komen vaak podzolen voor, die vaak door antropogene activiteit aangetast zijn als gevolg van een bedekking door plaggen of door mechanische breking. Binnen het projectgebied kan redelijkerwijs een dergelijke postpodzolbodem verwacht worden waardoor de bodem in meer of mindere mate verstoord is en waardoor de potentieel aanwezige sporen mogelijk niet bewaard zijn. De impact van de geplande werken over een oppervlakte van slechts 264m<sup>2</sup>, grotendeels op een bestaande funderingsplaat, is bovendien te gering om enige vorm van kennisvermeerdering te genereren, zeker gezien er bij een eventueel bijkomend archeologisch onderzoek veiligheidsmarges moeten voorzien worden ten opzichte van de reeds aanwezige gebouwen, waardoor de al geringe potentieel te onderzoeken zone nog sterker gereduceerd wordt.

Het gebruikte historisch kaartmateriaal suggereert bovendien dat het plangebied dat vanaf de 16<sup>de</sup> eeuw in gebruik was als weide- en tuingrond zich in de periferie van de stadskern bevond. Pas in de 20<sup>ste</sup> eeuw werden twee grote gebouwen ingeplant, langs de straatzijde en aan de oostzijde binnen het projectgebied. Verder werd het perceel zo goed als volledig geasfalteerd. De impact van de fundering van deze gebouwen op het archeologisch bodemarchief is op basis van dit bureauonderzoek moeilijk in te schatten, maar zal zeker een sterk versturende invloed hebben gehad.

De geringe impact van de geplande werken op het ongestoorde bodemarchief gekoppeld aan de geringe potentiële kenniswinst wegen onmogelijk op tegen de financiële kost van enige vorm aan verder archeologisch onderzoek.

### **2.3.8. Samenvatting onderzoek voor niet-gespecialiseerd publiek**

Door de uitvoering van een grondig bureauonderzoek werd landschappelijke en historische informatie over het plangebied en de omgeving verworven. Deze informatie leidde tot dit assessment en besluit.

Het onderzoeksgebied is gesitueerd in de Vlaamse vallei en bevindt zich op een droge zandrug. De mogelijkheid dat het projectgebied in het verleden bewoond werd en bijgevolg archeologische informatie bevat, die door de geplande werkzaamheden volledig vernield zal worden, is gering. Gezien de kleine ingreep binnen een vermoedelijk reeds grotendeels verstoorde zone, door de aanleg van de funderingen van de bestaande gebouwen, is de kenniswinst voor dit terrein zeer beperkt te noemen. Dergelijke geringe kenniswinst weegt niet op tegen de financiële kost van enige vorm van verder onderzoek. Verder archeologisch onderzoek is daarom niet noodzakelijk of nuttig te noemen.

### 3. Bibliografie

BORREMANS M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Gent.

BORREMANS M., 2015. Cenozoïcum: het Quartair. In: BORREMANS M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 211-221.

CORNELIS L., VAN REMOORTER O. & WOLTINGE I., 2013. *Archeologische opgraving Eeklo, Zuidmoerstraat*. Baac Vlaanderen Rapport 47, Drongen.

DEBRABANDERE F., DE VOS M., MENNEN V., RYCKEBOER H. & VAN OSTA W., 2010. *De Vlaamse gemeentenamen. Verklarend woordenboek*, Brussel.

BOGEMANS F., 2007. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 29 – Kortrijk*, Brussel.

BORREMANS M., 2015. Cenozoïcum: het Quartair. In: BORREMANS M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 189-258.

DE MOOR G. & VAN DE VELDE D. 1994. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 13 - Brugge*, Brussel.

DE MOOR G. & VAN DE VELDE D., 1995. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart. Kaartblad 14 - Lokeren*, Brussel.

DE POTTER F. & BROECKAERT J., 1973. *Geschiedenis van de Gemeenten der provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Eeklo*, Gent.

DE SCHRIJVER X.P., 1993. Het stadhuis van Eeklo. *De Eeklose Dobbegelbakkene* 2: 14-15.

DE SMET E., 1980. Het voormalig hospitaal of passantenhuis te Eeklo. *Appeltjes van het Meetjesland* 31: 278-331.

DE VOS A., 1971. Eeklo: van natuurlandschap tot stratennet. *Appeltjes van het meetjesland* 22: 6-88.

DE VOS A., STOCKMAN L., VAN DE WOESTIJNE P. & DEVOS M., 1994. *Meetjeslandse toponiemen tot 1600. 4: De keuren van Eeklo-Lembeke en Kaprijke. 1: Eeklo*.

HEYSE I., 1979. Geomorphological mapping of flat regions in Flanders (Belgium): the morphology and evolution of the coversands in the Flemish Lowland. *Proceedings 15th meeting Geomorphological Survey & Mapping (Italy)*: 55-67.

JACOBS P., 2015. Het midden-Eoceen en laat-Eoceen. In: BORREMANS M. (red.), *Geologie van Vlaanderen*, Gent: 136-146.

LAMPAERT L., 1967-1973. *De Geschiedenis van Eeklo*, Eeklo

PILLE F., 2001. *Het Eeklose landboek (1638)*, Deel II: belopen 36-64. Werkinstrumenten 5, zevendertigste beloop, Eeklo.

PILLE F., 2003. Zes eeuwen stadhuis, 1. De 15<sup>de</sup> en 16<sup>de</sup> eeuw. *De Eeklose Dobbegelbakkene* 12: 57-68.

RYSERHOVE A., 1971. Oud Eeklo. *Appeltjes van het Meetjesland* 22: 310-395.

TONDAT R., 1974. Voorhistorische vondst te Raverschoot, Eeklo. *Ons Meetjesland* 7, 1: 35.

TONDAT R., 1992. De oude kerk van de stad Eeklo. *De Eeklose Dobbegelbakkene* 1: 3-17.

TONDAT R., 1993. De Groot Goed hoeve Huysmans. *De Eeklose Dobbegelbakkene* 2: 11-13.



VAN DE BOUCHAUTE C., 1982. *De Sint-Vincentiuskerk te Eeklo*, Eeklo.

VAN DE GENACHTE J. & PILLE F., 2016. Aan de leegte (Boelare). *De Eeklose Dobbelgebakene 2*: 71-82.

VAN HOECKE R., 1995-1998. De annalen van Ten Doorn (1-13). *De Eeklose Dobbelgebakene 4* tot 7.

VERHOEVE A. & VERBRUGGEN C., 2006. *Het Meetjesland. Bodem en landschap in historisch perspectief*. Opgehaald van: <http://belgeo.revues.org/12065> op 04 juli 2016.

**Geraadpleegde websites:**

<https://cai.onroerendergoed.be/> (geraadpleegd op 14/10/2016)

(De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.)

<https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 14/10/2016)

<https://geo.onroerendergoed.be/> (geraadpleegd op 14/10/2016)

<http://www.geopunt.be> (geraadpleegd op 14/10/2016)

<https://inventaris.onroerendergoed.be/> (geraadpleegd op 14/10/2016)

<http://www.ngi.be/NL/NL1-1.shtm> (geraadpleegd op 14/10/2016)

## 4. Bijlagen

### 4.1. Lijst van plannen en kaarten

Plannen- en kaartenlijst	
Projectcode 2016199	

Kaartnr	Type plan	Onderwerp plan	Aanmaakschaal	Aanmaakwijze	Datum
1	kadasterplan	kadasterplan	1 : 1	digitaal	18/10/2016
2	Topografische kaart	Projectgebied op topografische kaart	1 : 1	digitaal	18/10/2016
3	Orthofoto	Gebieden geen archeologie	1 : 1	digitaal	18/10/2016
4	Bouwplan	Inplantingsplan geplande werken	1 : 1	digitaal	18/10/2016
5	Bouwplan	Doorsnedes geplande werken	1 : 1	digitaal	18/10/2016
6	Hydrografie	Waterlopen rond projectgebied	1 : 1	digitaal	18/10/2016
7	Geologische kaart	Tertair	1 : 1	digitaal	18/10/2016
8	Geologische kaart	Quartair	1 : 1	digitaal	18/10/2016
9	Bodemkaart	Bodemkaart	1 : 1	digitaal	18/10/2016
10	Bodemosiekaart	Bodemosiekaart	1 : 1	digitaal	18/10/2016
11	Bodemgebruikskaart	Bodemgebruik	1 : 1	digitaal	18/10/2016
12	Hoogtemodel	Digitaal Hoogtemodel en hillsshade	1 : 1	digitaal	18/10/2016
13	Hoogtemodel	Detail digitaal Hoogtemodel	1 : 1	digitaal	18/10/2016
14	Orthofoto	Weergave hoogtepriel	1 : 1	digitaal	18/10/2016
15	Hoogteprofiel 1	NO-ZW hoogteprofiel	1 : 1	digitaal	18/10/2016
16	Hoogteprofiel 2	ZO-NW hoogteprofiel	1 : 1	digitaal	18/10/2016
17	Topografische kaart	Weergave CAI codes	1 : 1	digitaal	18/10/2016
18	Historische kaart	Kopie kaart Pieter Pourbus	1 : 1	digitaal	18/10/2016
19	Historische kaart	Ferraris	1 : 1	digitaal	18/10/2016
20	Historische kaart	Ferraris detail	1 : 1	digitaal	18/10/2016
21	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1 : 1	digitaal	18/10/2016
22	Historische kaart	Poppkaart	1 : 1	digitaal	18/10/2016
23	Historische kaart	Topografische kaart Vandermaelen	1 : 1	digitaal	18/10/2016
24	Orthofoto	Orthofoto uit 1971	1 : 1	digitaal	18/10/2016
25	Orthofoto	Orthofoto uit 2000-2003	1 : 1	digitaal	18/10/2016
26	Orthofoto	Orthofoto uit 2015	1 : 1	digitaal	18/10/2016
27	Synthese	DHM met aanduiding gekende sites	1 : 1	digitaal	18/10/2016